

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

**NAZİMİYE İLÇE MERKEZİ’NİN BEŞERİ VE İKTİSADİ
COĞRAFYASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN

Doç. Dr. M. Dursun ÇİTÇİ

HAZIRLAYAN

Nursen AÇIK

ELAZIĞ – 2009

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

**NAZİMİYE İLÇE MERKEZİ’NİN BEŞERİ VE İKTİSADİ
COĞRAFYASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Bu tez / / tarihleri arasında aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy
çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman
Doç. Dr.
M. Dursun ÇİTÇİ

Üye
Yrd. Doç. Dr.
Ergünöz AKÇORA

Üye
Yrd. Doç. Dr.
İ. Oğuz AKDEMİR

**Bu tezin kabulü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun / /.....
tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.**

Doç. Dr. Erdal AÇIKSES
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

NAZIMIYE İLÇE MERKEZİNİN BEŞERİ VE EKONOMİK COĞRAFYASI

NURSEN AÇIK

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalı

2009; Sayfa: VIII + 80

Nazımiye Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat Bölümünde yer alan Tunceli iline bağlı bir ilçedir. Araştırma alanı Nazımiye ilçe merkezi ile sınırlı olup bu yerleşme yaklaşık 3 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Harçık Çayı araştırma sahamızın en önemli akarsuyudur.

Nazımiye İlçe merkezinin beşeri coğrafya özellikleri büyük ölçüde yeryüzü şekillerine ve iklime bağlı olarak biçimlenmiştir. Tarih boyunca ilçe nüfusu belirli bir limitte sınırlı kalmıştır. Bu durumun en önemli nedeni yeryüzü şekilleri ve iklimin ekonomik faaliyetleri ve özellikle tarımı sınırlandırmasıdır. İlçe merkezinin ekonomik potansiyelleri sınırlıdır. Ziraat yukarıda denildiği gibi yüzey şekillerinin engebeli olması nedeniyle yaygın olarak yapılamaz. Hayvancılık bu nedenle yapılan bir ekonomik faaliyettir. Nazımiye tarihsel süreç boyunca Abbasiler, Selçuklular, Artuklular, Akkoyunlular ve Osmanlı'nın hâkimiyetinde kalmıştır.

Anahtar kelimeler: Nazımiye, Nüfus, Yerleşme, Ekonomi, Coğrafya

SUMMARY

POSTGRADUATION GEOGRAPHY OF NAZİMİYE DISTRICT CENTER

NURSEN AÇIK

The University Of Fırat

The Institute of Social Science

The Department Of Geography

2009; Page: VIII + 80

Nazımiye is a city of Tunceli, situated in the upper Euphrate region in Eastern Anatolia. Research field is limited with center of Nazımiye including 3 km² area. The most important stream crossing the plain is the stream Harcik.

Social geography characteristic of city of center were formed due to geomorphologic characteristic and climate mostly. Population of Nazımiye is limited in a proper level during history. The most important reason of this case is that economical activities and especially agriculture are limited by geomorphologic characteristics.

Economical potential as it was mentioned above has not been carried out in a wide field, due to unsuitable geomorphologic characteristics. Sheep breeding is major economical activity.

Nazımiye had been under sovereignty of the Abbasids, the Seljuks, the Artukids, the Akkoyunlus, and the Ottomans during the historical period.

Key Words: Nazımiye, Population, Settling, Economy, Geography

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
SUMMARY.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLO, ŞEKİL ve HARİTALARIN LİSTESİ	VI
ÖNSÖZ	VIII
 1. GİRİŞ.....	 1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri, Sınırları ve Başlıca Özellikleri.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	4
 2. NAZİMİYE ÇEVRESİNİN FİZİKİ ORTAM ÖZELLİKLERİ.....	 6
2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler.....	6
2.2. Toprak Özellikleri.....	7
2.3. İklim ve Bitki Örtüsü.....	8
2.4. Hidrografiya Özellikleri.....	12
 3. NAZİMİYE İLÇE MERKEZİNDE NÜFUS.....	 13
3.1. Nüfusun Gelişimi.....	13
3.2. Nüfus Hareketleri (Göçler).....	21
3.3. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu.....	22
3.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Durumu.....	26
3.4.1. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Durumu.....	29
3.4.2. Nüfusun Eğitim Durumu.....	32
 4. NAZİMİYE İLÇE MERKEZİNDE YERLEŞME.....	 34
4.1. Yerleşmenin Tarihçesi.....	34
4.2. Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler.....	36
4.2.1. Fiziki Faktörler.....	36
4.2.2. Beşeri Faktörler.....	37

4.3. Meskenlerin Yapı Malzemesi ve İnşa Tarzı.....	40
4.4. Nazimiye İlçe Merkezinin Fonksiyon Alanları.....	44
4.4.1. Konut Alanları.....	44
4.4.2. İdari Alanlar.....	45
4.4.3. İş ve Ticaret Alanları.....	47
4.4.4. Yeşil Alanlar, Parklar, Spor Alanları ve Mezarlıklar.....	49
5. NAZİMİYE İLÇE MERKEZİNDE EKONOMİK ÖZELLİKLER.....	51
5.1. Nazimiye İlçe Merkezinde Ekonomik Faaliyetleri Etkileyen Faktörler..	51
5.1.1. Fiziki Faktörler.....	51
5.1.2. Beşeri Faktörler.....	52
5.2. Nazimiye İlçe Merkezinde Tarım.....	53
5.2.1. Bitkisel Üretim.....	53
5.2.2. Hayvancılık.....	58
5.3. Sanayi ve Ticaret.....	62
5.4. Turizm.....	64
5.5. Ulaşım.....	65
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
FOTOĞRAFLAR.....	70
KAYNAKÇA	77

TABLO, ŞEKİL ve HARİTALARIN LİSTESİ

TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo-1. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama Değerler (1975–2007).....	9
Tablo-2. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Düşük ve En Yüksek Sıcaklık Değerler (1975 –2007).....	10
Tablo-3. Nazımiye'de Yıllık Yağış Miktarı (2007)	11
Tablo-4. Nazımiye İlçesinde Nüfus Gelişimi (1935 -2007).....	14
Tablo-5. Nazımiye İlçesinde Şehir Ve Kır Nüfus Gelişimi (1935 – 2007).....	15
Tablo-6. İlçelerin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarları (1927 – 2000).....	17
Tablo-7 Tunceli İlinde Cinsiyete Göre Şehir Ve Kır Nüfusu İle Toplam Nüfus (1927–2000).....	18
Tablo-8. Nazımiye İlçe Merkezinde Dönemlere Göre Yıllık Nüfus Atrış Hızı (1935 –2000).....	19
Tablo-9. Nazmiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Bölünüşü (2007)	27
Tablo-10. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun Cinsiyete Bölünüşü (1935–2007).....	30
Tablo-11. Tarımsal Arazilerin Kullanım Durumu (2005).....	54
Tablo-12. Nazımiye İlçesinde Hayvan Mevcutları	60

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil-1. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Düşük ve En Yüksek Sıcaklık Değerleri Grafiği (1975 –2007).....	10
Şekil-2. Nazımiye'de Yıllık Yağış Miktarı (2007)	11
Şekil-3. Nazımiye İlçesinde Şehir Ve Kır Nüfus Gelişim Grafiği (1935 – 2007).....	16
Şekil-4. Nazımiye İlçe Merkezinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Grafiği (1935 – 2000).....	20
Şekil-5. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Bölünüşü (TÜİK-2007).....	27
Şekil-6. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşünü Gösteren Grafik (TÜİK -2007).....	28
Şekil-7. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfus Gelişim Grafiği (1935 – 2007).....	31
Şekil-8. Nazımiye İlçe Merkezi'nin Nüfus Piramidi Ve Okur Yazarlık Durumu (Die-2000).....	32
Şekil-9. Eğitim -Öğretim Kurumlarına Göre Öğrenci Sayıları (2004-2005).....	33
Şekil-10. Nazımiye İlçe Merkezinde Eski Tip Konut Planı Örneği.....	42
Şekil-11. Nazımiye İlçe Merkezinde Yeni Tip Konut Planı Örneği	43
Şekil-12. Tarımsal Arazilerin Kullanım Durumu Grafiği	54

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita-1. İnceleme Alanının Lokasyon Haritası.....	2
Harita-2. İnceleme Alanının Topoğrafya Haritası.....	3
Harita-3. Nazımiye İlçe Merkezinin Nüfus Yoğunluk Haritası	24
Harita-4. Nazımiye İlçe Merkezinin Nüfus Dağılışı Haritası.....	26
Harita-5. Nazımiye İlçe Merkezinde Şehir İçi Arazi Kullanımı	48

ÖNSÖZ

“Nazımiye İlçe Merkezinin Beşeri ve İktisadi Coğrafyası” adlı çalışmamız 2008 Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çalışma sahamız Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümünde Tunceli ili idari sınırları içinde yer alır. Tunceli ilinin en küçük ilçesi olan Nazımiye'nin yüzölçümü 553km²'dir. Araştırma sahamız Nazımiye ilçe merkezi ile sınırlı olup yaklaşık 30 km²'lik bir alanı kaplamaktadır.

Nazımiye ve çevresi genel olarak dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Araştırma sahamızın kuruluşu ve gelişimi üzerinde konum özelliklerinin etkisi vardır. Dağlık ve engebeli olan arazi yapısı yerleşme ve tarım imkanını kısıtladığı için vadi tabanları ve dağ etekleri en uygun yerleşim yeri olarak görülür.

Çalışma alanı olarak Nazımiye'nin seçilmesinde esas amacımız Nazımiye ilçe merkezinin fiziki durumu, nüfus yapısı, ekonomik gelişimi ve tarihi özellikleri hakkında bilimsel bilgileri ortaya koymak, araştırma alanımızda yaşanan problemleri göstermek ve bu problemlere cevap arayabilmek olmuştur. Bu çalışmamızda Coğrafyanın temel prensiplerine mümkün olduğu kadar bağlı kalınmış, mümkün olan ölçüler içinde haritalar, tablolar ve şekiller çizilmiştir.

Çalışmamda bana yardımcı olan değerli danışman hocam Doç. Dr. M. Dursun ÇİTÇİ' ye, benden desteğini esirgemeyen saygı değer hocam Yrd. Doç. Dr. İ. Oğuz AKDEMİR' e, Arş. Gör. Muzaffer SİLER'e ve diğer bölüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu çalışmamda bana yardımcı olan A.Kadir SANGA' ya ve Mümin ERTEM' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

I. GİRİŞ

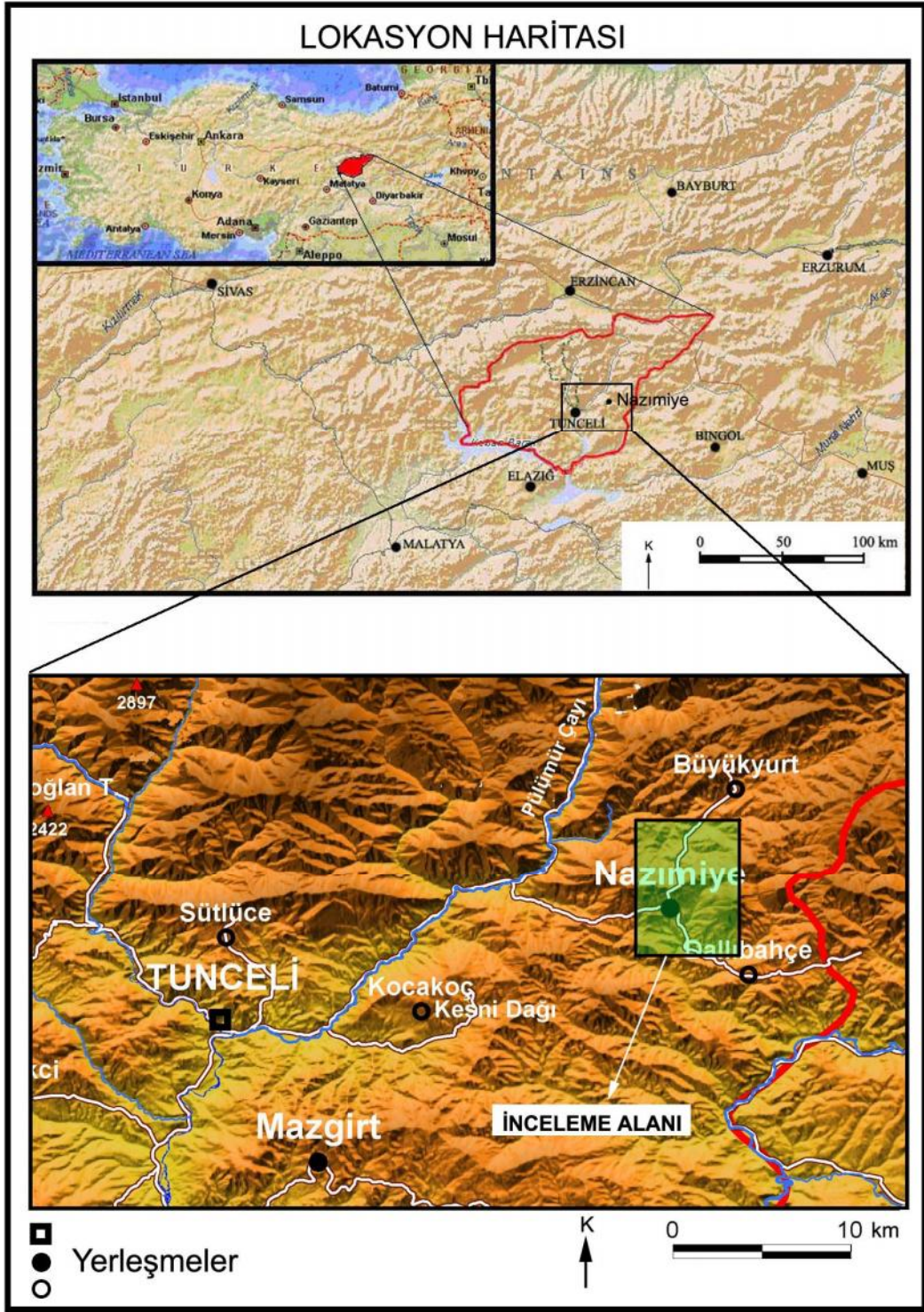
1.1. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ, SINIRLARI VE GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Doğu Anadolu Bölgesinin Yukarı Fırat bölümünde bulunan araştırma alanımız, 39° 09' ve 39° 13' kuzey enlemleri ile 39° 48' ve 39° 52' doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Araştırma alanımız Nazımiye ilçe merkezi ve yakın çevresidir. Araştırma alanımız 47 km² lik bir alana sahiptir. İlçe merkezi ise 3,1 km² lik bir alan kaplamaktadır. İlçe merkezinin doğusunda Hamitbaba Dağı (2133 m), batısında Kule tepe (1643 m), Kuzeyinde Doğanbaba Dağı bulunmaktadır. Bu yükseltiler arasında bir vadi içerisinde kurulmuş olan Nazımiye, Tunceli il merkezine 37 km uzaklıktadır (Bkz. Harita -1). İlçe merkezi 1550 m yükseltisinde olup çevresindeki dağlık alanlar ile arasında yaklaşık 500 m'lik bir yükselti farkı bulunmaktadır.

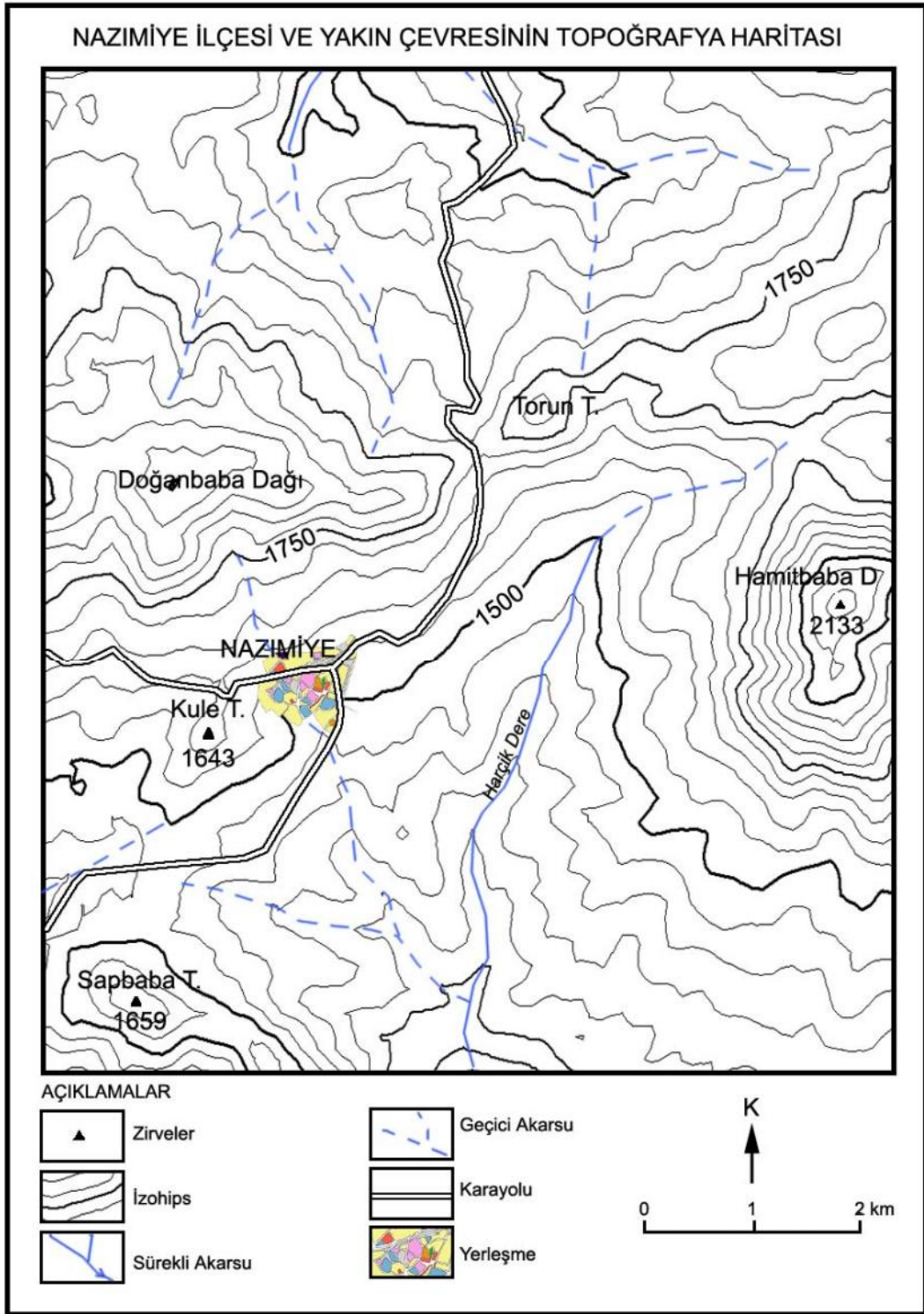
Araştırma sahamız Türkiye coğrafyasının yüksek dağlık karakteri gösteren Doğu Anadolu Bölgesinin kıvrım dağlarının sıkışma bölgesi içerisinde yer almaktadır.

Tunceli il merkezi, Pülümür ve Karakoçan İlçesi ile kara yolu bağlantısı bulunan Nazımiye Tunceli'nin, alan bakımından en küçük ilçesidir. Araştırma alanımızdaki başlıca akarsu Harçık Çayı olup Peri Suyu'na karışmaktadır. Çalışma Alanımız aynı zamanda Pülümür Çayı ile Peri Suyu arasındaki su bölümü hattının geçtiği kesimleri de kapsamaktadır. Nazımiye ilçesinin doğusundan geçen Harçık Çayı, Peri suyu'na, oradan da Keban Baraj Gölüne dökülmektedir (Bkz. Harita-2).

Bölgenin yüksek olması nedeniyle şiddetli bir şekilde parçalanmış olan araştırma alanında dağlık alanlar ve derin vadiler geniş yer tutmaktadır. Sahada karasal bir iklimin hüküm sürmektedir. Bu fiziki ortam koşulları ile birlikte yaşanan terör olayları nedeniyle ilçe fazla gelişememiştir. Araştırma alanının bitki örtüsü ise genel iklim özelliklerine dayanıklı meşe türlerinin oluşturduğu ormanlar ile tahribat sonucunda gelişen bozuk meşeliklerden ve yüksek kesimlerde çayırlardan oluşmaktadır.

Harita-1. İnceleme Alanının Lokasyon Haritası

Harita-2. İnceleme Alanının Topoğrafya Haritası

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE KULLANILAN YÖNTEMLER

Fiziki coğrafya koşulları, nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler birbirinden bağımsız olarak düşünülemeyecek, birbiriyle karşılıklı etkileşim içinde olan ve yine birbirini şekillendiren unsurlardır. Bir beşeri coğrafya çalışmasında ve özellikle bölgesel bir yaklaşımda, çalışma konusu bu unsurlar kullanılarak bütünsellik kazanabilir. Ve tabi zaman boyutunda değerlendirilmeler yapmakta gerekmektedir.

Araştırmamızda amaç; Nazımiye ilçe merkezinde yaşamakta olan nüfusun temel özelliklerini ortaya koymak ve bu özelliklere bağlı olarak teşekkül eden yerleşmeleri etkileyen fiziki ve beşeri faktörleri incelemek, araştırma sahamızda yaşayan nüfusun ekonomik aktivitesini ortaya koymak ve sonuçta araştırma sahasının gelişmişlik düzeyini ve fiziki faktörlerin bu durum üzerindeki etkilerini coğrafi faktörleri de göz önünde bulundurarak incelemektir.

Tezin kapsamı 6 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırma sahasının konumu ve idari sınırları üzerinde durulmuştur. Lokasyon haritası hazırlanmıştır.

Tezin ikinci bölümünde Nazımiye ilçe merkezinin fiziki ortam özellikleri konu edilmiştir. İlçe merkezi ve çevresinin özelliklerini yansıtan 1/100.000 ölçekli topografya haritası Harita Genel Komutanlığından alınıp uygun hale getirilmiştir. İklim özelliklerini yansıtan grafik ve tablolar hazırlanmıştır. İlçe merkezinde meteoroloji istasyonu bulunduğu için iklim bölümünde Tunceli meteoroloji istasyonunun verileri kullanılmıştır. Ancak Tunceli ve Nazımiye arasındaki uzaklık göz önünde bulundurulmak suretiyle, fiziki coğrafya faktörlerinin etkisi dikkate alınmış ve iklim değerlendirilmesi yapılmıştır. İlçe merkezinin hidrografik özelliklerine değinilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde Nazımiye ilçe merkezinin nüfus özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. TÜİK'in nüfus verileri nüfusun ekonomik ve sosyal nitelikleri temin edilerek tablo ve grafikler hazırlanmıştır. Bunların ışığında nüfus özellikleri yorumlanmaya çalışılmıştır. Nazımiye sağlık ocağından alınan verilerde tablolara yansıtılarak yorumlanmıştır. Özellikle göçle ilgili veriler

bulunmadığı için yani bu konuyla ilgili istatistikî çalışma yapılmadığı için bu bölümdeki yorumlar yöresel bilgiler ve saha çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlara göre yorumlanmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde, yerleşmenin tarihçesi anlatılmıştır. İmar planından faydalanarak şehir içi arazi kullanımı haritası hazırlanmıştır. Sağlık ocağından ve belediyeden temin edilen verilerle konut sayıları ve mahalle nüfusları tespit edilip gerekli haritalar oluşturulmuştur.

Tezin beşinci bölümünde ekonomik faaliyetlerin özelliklerini yansıtacak tablolar hazırlanmıştır. Bu bölümde ekonomik etkinliklerle ilgili çalışmalarda Nazımiye İlçe tarım müdürlüğünden alınan veriler kullanılmıştır.

Altıncı bölümde yani sonuç bölümde yapılan çalışmalar neticesinde ulaşılan bulgular özetlenmiştir. Ayrıca bu bulgular üzerinden sorunlara dikkat çekilmiş ve coğrafi prensipler doğrultusunda çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Bu çalışmalar kapsamın da literatür taraması yapılmış ve gerekli kaynaklar temin edilmiştir. Yapılan çalışmalar çalışma sahasında değerlendirilmiş ve eksik verilen tamamlanmıştır. Çalışma sahasının fotoğrafları çekilmiştir. Çalışma sahasında yapılan araştırma, inceleme ve gözlemler sonucunda elde edilen bulguların sentezi yapılmıştır. Tespit edilen bulgu ve problemler coğrafi metot ve ilkelere bağlı kalınarak yorumlanmıştır. Elde edilen veriler bir araya getirilerek çalışma sonuçlandırılmış ve bilimsel temele dayalı olacak sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

2. NAZIMIYE VE ÇEVRESİNİN FİZİKİ ORTAM ÖZELLİKLERİ

2.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikleri

Bu bölge Doğu Anadolu'daki Toros orojenik kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Bölgede aflöre eden en eski formasyonlar Alt Perm dönemine ait subkristalin kalkerlerdir. Alt Kretase flişi kısmen erozyona mâruz kalmış olan Üst Permien kalkerleri üstünde diskordan bir şekilde uzanmaktadır. Orta Eosen kalkerinin üstünde diskordan olarak bulunan Alt Miosen denizel kalkerleri de yayılış göstermektedir. Üst Miosen'den sonra bu bölge erozyon ve geniş bir ekstruzif volkanik faaliyetin etkisinde kalmıştır (Afshar, 1965, s:1).

Tunceli ve civarında gözlenen, bölgenin en yaşlı birimi paleozoyik yaşlı Malatya-Keban Metamorfittleridir. Bunlarla tektonik olarak üst Triyas -üst kratese yaşlı Munzur kireç taşları yer alır. Bu birim üzerine tektonik olarak serpantinleşmiş ultrabazik kayaçlar ve spilit, diyabaz, andezitik tuf ve aglomeradan oluşan bazik volkanikler gelir. Bu birim üzerine transgressif olarak filiş gelir. Bu birimleri kesen Elazığ magmatitleri Üst Kratese sonunda meydana gelmiştir. Bu birimler üzerinde uyumsuz olarak eosen filiş ve kireç taş çökelleri yer almaktadır. Bunların üzerine Oligomiyosen filişleri ve miyosen kireç taşları gelir. Bölgede kendisinden yaşlı tüm birimleri kesen andezit ve dasitler bulunmaktadır.(İller Bankası, 2004, Elazığ)

Jeolojik yönden Tunceli çevresi ve araştırma sahamız Mesozoik yaşlı kristalize kireçtaşları, Senozoik yaşlı sedimanter kayaçları, Alt Miosen denizel kalkerleri ve volkanik kayaçlardan oluşmaktadır. Araştırma sahamızdaki araziler, tüm Doğu Anadolu ile birlikte Üst Kratese ile Eosen arasında yükselerek su üstüne çıkmıştır. Bu nedenle yükselme Alt Eosen boyunca da sürmüştür. Munzur Dağları ve Karasu vadisinde görülen konglamera ve grelerle kalker içeren kırmızı renkli tabakalar bu gelişmeyi kanıtlamaktadır. Neotektonik dönemde, Doğu Anadolu'yla birlikte Tunceli il alanında da bir kısım arazi sular altında kalmıştır. Üst Eosende Doğu Anadolu'nun Güneybatısında ve Güneyinde yükselme oldu ve deniz gerilemiş ve bu gelişme Oligosen'de tamamlanmıştır. Daha sonra araştırma sahamızın içinde bulunduğu Tunceli

topraklarında Üst Eosen'den Oligosen sonlarına doğru aşınmalar olmuş ve yer yer aşınım yüzeyleri ortaya çıkmıştır. Aşınarak ortaya çıkan bu alanlar orta Miosen'de tekrar yükselerek Üst Miosen ve Pliyosen ile IV. zamanda da sürmüştür (Tunceli Çevre Envanteri-2005).

Bu jeolojik gelişim ile birlikte günümüzdeki yükselti ve yapısını kazanan araştırma alanı genel itibari ile dağlık bir alandır. Bu dağlık sahadaki ana jeomorfolojik birimleri, dağlar, vadiler ve bunların yamaçları oluşturmaktadır. Bölgenin yüksek olması nedeniyle şiddetli bir şekilde parçalanmış olan araştırma alanında çeşitli dönemlere ait aşınım yüzeyleri de dikkat çekmekte olup, Hamitbaba ve Doğanbaba dağı üzerinde, kuzeyde Torun Tepe ve güneyde Sapbaba tepe çevrelerinde yüksek platoluk alanlar yayılış göstermektedir. araştırma alanımızdaki en önemli akarsu olan Harçık Çayı "V" profilli bir vadi içerisinde akmakta, güneyde ise Sapbaba doğusunda bir boğaz oluşturduktan sonra Peri suyunu karışmaktadır.

2.2. Toprak Özellikleri

İklim ve jeolojik farklılıkları vejetasyondaki çeşitlilik değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur.

Tunceli'de ve araştırma sahamızda genel olarak büyük toprak gruplarının çoğuna rastlanır. Ancak ovalık alanlar az olduğu için tarımsal etkinlikler açısından büyük önem taşıyan alüvyal ve kolüvyal topraklar azdır. Tunceli'nin yüzey şekillerine bakıldığında toprakların % 70'i dağlık, % 25'i plato ve % 5'i ovalıktır. Dolayısıyla tarım yapılabilecek kaliteli toprak çeşidi ve oranı azdır. Aynı durum inceleme sahamız içinde geçerlidir.

İnceleme alanının büyük bir bölümü kahverengi ve kırmızı kahverengi topraklarla kaplıdır. Bu olgun topraklar, pekişmemiş kireçli tortullar üzerinde oluşmuştur. Organik madde birikimi görülen kahverengi toprakların ana maddesini oluşturan kalkerli kayalar Eosen-Oligo-Miyosen ve Neojen yaşlıdır.

Kahverengi orman topraklarına komşu alanlarda ise kestane rengi topraklara rastlanır. Tepelik alanlarda kireçli tortullar üzerinde oluşmuş bu

topraklarda olgun topraklardır. Organik maddece zengin olan kestane rengi topraklar kalındır ve iyi tabakalanmıştır.

Araştırma sahamızın yüksek yerlerinde oluşan dağ -çayır toprakları da geniş alan kaplar. Çıplak olan doruklar altında kalan yüksek düzlükleri ve eğimli alanları kaplayan bu topraklar kalkerli ana kayanın ayrışmasıyla oluşmuştur. Şiddetli aşınma yaşanmış olan kesimlerde çok sığlaşmış olan bu topraklar, iklimi sert olan yerlerde oluştuğundan kışın karla kaplıdır.

İnceleme sahamızın Güneyindeki çöküntü alanlarda ve yakın çevresinde bulunan vadi boylarında yer yer alüvyal ve kolüvyal topraklara rastlanmaktadır. Akarsu ve yüzey sularınca taşınarak eğimin azaldığı yerlerde yığılan maddelerden oluşan bu topraklar genç topraklardır. Bu toprakların kapladığı alan çok azdır ancak tarım için büyük önem taşırlar.

2.3. İklim ve Bitki Örtüsü

Genel olarak araştırma sahamızın yer aldığı Doğu Anadolu bölgesinin iklim karakteri karasal özellik taşır. Ancak iklimin genel karakteri olan karasal özellikleri yanında yer yer iklim çeşitliliğinden söz edilir. Bölgede görülen bu çeşitliliğin nedeni deniz seviyesine göre yer yer büyük değişiklikler gösteren ve genel olarak Batıdan Doğuya doğru ortan yükseltisi ile birbirine paralel uzanan dağlık kütleler arasına sıkışmış ve birbirinden belirgin eşiklerle ayrılan ovalar şeklindeki jeomorfolojik yapısıdır (Tonbul, S.1990 s:275). Araştırma sahamızda Doğu Anadolu Bölgesinin iklim karakteri olan karasal iklim özellikleri görülmektedir.

Doğu Anadolu dağların, yüksek platoların ve depresyonların kısa mesafelerle birbirinden ayrıldığı geniş bir bölgedir. Bu morfolojik ünitelerin meydana getirdiği arızalı relief ve yükselti farkları iklim elemanlarına tesirle yer yer mahalli iklim tiplerinin meydana gelmesine neden olmuştur. Bu durum genel olarak Doğu Anadolu ikliminin çeşitlilik tarzında bir karakter kazanmasının da başlıca nedenidir (Sergün 1975,s.26).

Tunceli ilinin coğrafi konumu nedeni ile il düzeyinde farklı iklim özellikleri görülmektedir. 700 m rakımla başlayan yükselti Munzur dağlarında 3450 metreye kadar çıkmaktadır. Yükselti farklılığı nedeni ile ilkbahar ve sonbahar aylarında Mazgirt, Pertek, Çemişgezek ve Tunceli il merkezinde yağışlar yağmur şeklinde yağarken ilin kuzeyinde bu lunan Ovacık, Pülümür ve Nazımiye ilçelerinde karla karışık yağmur şeklinde Munzur dağlarında ise kar ve tipi şeklinde yağışlar görülmektedir.

Araştırma sahamızda karasal iklim hüküm sürmektedir. Oldukça kısa süren yaz ayları sıcak ve kurak geçmekte kışlar ise çok soğuk ve yağışlı olup uzun sürmektedir. Gece-gündüz arasında ve aylara göre ısı farklılıkları çok yüksektir.

Yükseltisi fazla olan Kuzey kesimlerde dağlık sahalar yılın 8 ayında kar altında kalır. Olumsuz iklim koşulları nedeni ile toplumsal yaşam daha çok vadi yamaçlarında yoğunlaşmıştır.

Tablo-1. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama Değerler (1975–2007)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Ort. Sıcaklık	1,6	-0,2	5,3	12	17	22,5	27,3	26,8	21,6	14,5	6,9	1,1
Ort. En Yük. Sıcaklık	2,5	4,4	10,4	17,6	23,3	29,3	34,7	34,7	30,1	22,1	12,9	5,1
Ort. En Düşük Sıcaklık	-7,3	-6,3	-2,5	4,3	8,1	12,5	17	16,5	11,4	6,1	0,1	-4,1
Ort. Güneş Süresi	3,5	4,4	5,5	6,6	9	11,2	12	11,5	9,9	7	4,9	2,9
Ort. Yağışlı Gün Say.	12	12,4	13,5	14,1	13,3	5,4	2,2	1,8	3	8,8	10	12,3

Kaynak: Tunceli İli Meteoroloji İstasyonu Verileri (2007)

Tunceli Meteoroloji Müdürlüğü verilerine göre ortalama sıcaklık Ocak ayında -1.6 iken, Temmuz ayında bu sıcaklık 27.3 derece olmaktadır. Ortalama en yüksek sıcaklık 34.7 ile Temmuz ve Ağustos aylarında görülmektedir.

Ortalama en düşük sıcaklık -7.3 derece ile Ocak ve Şubat aylarında görülür (Bkz. Tablo-1).

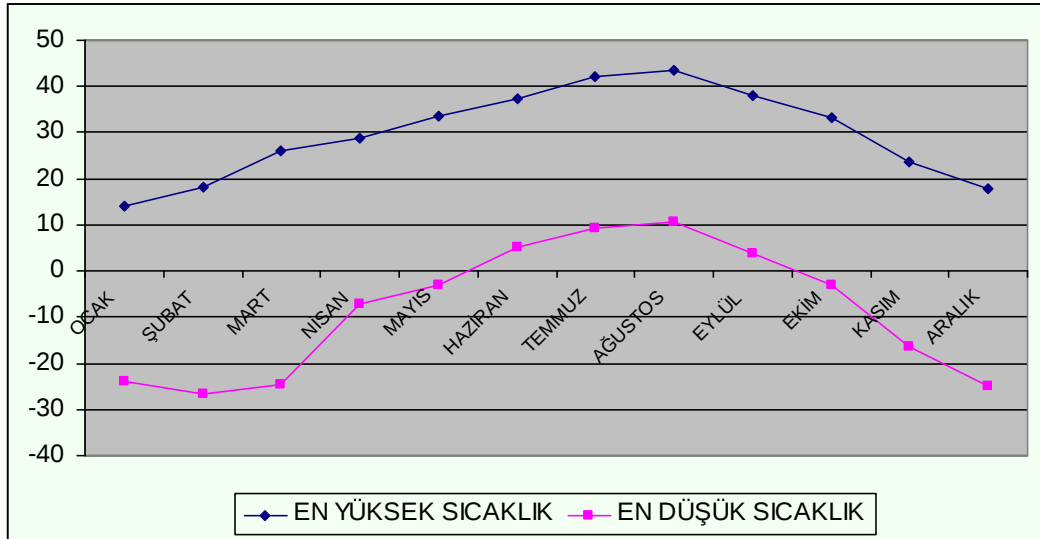
Ortalama en fazla güneşli gün süresi 12 saat ile Temmuz ve Ağustos aylarında görülür iken Aralık ve Ocak aylarında bu oran 3 saate kadar düşmektedir.(bkz tablo:4) Araştırma sahamızdaki bu iklim özellikleri ve sıcaklık değerleri ekonomik faaliyetler başta olmak üzere yerleşmeyi ve sosyal yaşantıyı da etkilemiştir.

Tablo-2. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Düşük ve En Yüksek Sıcaklık Değerler (1975–2007)

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
En Düşük	-24	-26,6	-24,7	-7,1	-3	5,3	9,2	10,8	3,7	-3,2	-16,4	-25
En Yüksek	14	18,1	26	28,8	33,6	37,4	42,2	43,6	37,9	33,3	23,7	18

Kaynak: Tunceli İli Meteoroloji İstasyonu Verileri (2007)

Tablo-2'de görüldüğü üzere uzun yıllar içinde gerçekleşen en yüksek sıcaklık 43,6 ile ağustos ayında iken en düşük sıcaklık değeri -26,6 ile şubat ayında gerçekleşir.

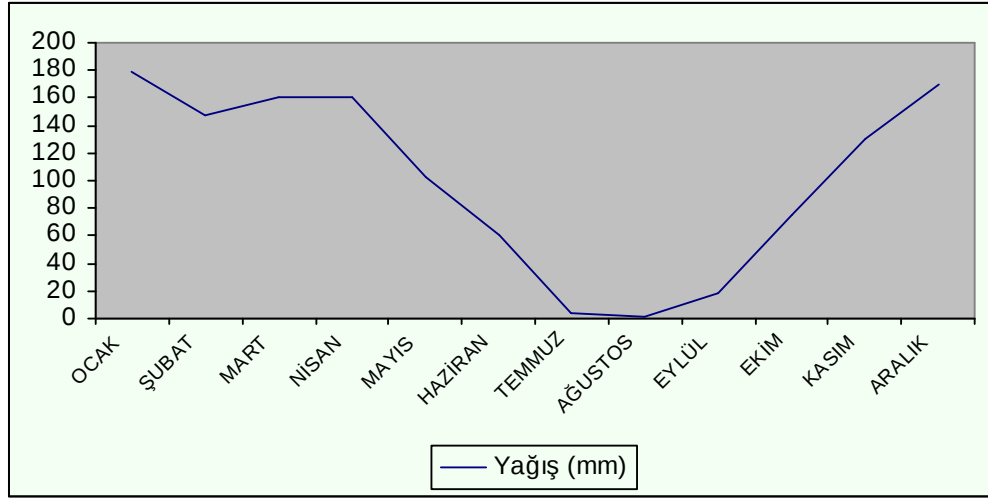
Şekil-1. Nazımiye'de Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Düşük ve En Yüksek Sıcaklık Değerleri Grafiği (1975–2007)

Tablo-3. Nazımıye'de Yıllık Yağış Miktarı (2007)

Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Toplam
mm	179,1	147,5	160,2	160	103,2	60,4	3,9	1,8	18,6	74,5	130,6	170,2	1210

Kaynak: Tunceli İli Meteoroloji İstasyonu Verileri (2007)

Tablo 6 da görüldüğü gibi Ortalama yağışlı gün sayısı Aralık-Mayıs arası dönemde 13 gün iken bu oran Temmuz ve Ağustos döneminde 2 güne düşmektedir. Yağışlar Sonbahar ve ilkbahar aylarında genelde yağmur şeklinde yağarken kış aylarında kar şeklinde yağmaktadır. Karlar yer r şekillerinin etkisiyle uzun süre yerde kalmaktadır. Mayıs aylarında karlar erimektedir.

Şekil-2. Nazımıye'de Yıllık Yağış Miktarı (2007)

Araştırma sahamız dağlar ve platolarla kaplı olmasına karşın doğal bitki örtüsü bakımından pek zengin değildir. Batıdan Doğuya doğru sıradağlar halinde uzanan dağların 1800–2000 m daha yüksekteki sarp ve dik yamaçları doğal koşullar ve iklim nedeni ile genel olarak çıplaktır. Dağların Güney yamaçlarında 1800 m daha alçak yerlerde yer yer meşe ve ardıç topluluklarına rastlanmaktadır. Güneyde dağların orta ve Güney kesimlerinde tek tek yükselen dağlarla bu dağları birbirinden ayıran sırtlarda meşe ormanları yaygındır. Vadilerde ve akarsu boylarında meşe ağaçları yanı sıra ardıç, gürgen, dişbudak, akağaç, soğut, kavak ve çınar ağaçları bulunur. Platolarda ise doğal

bitki örtüsünü kısa boylu çayır otları oluşturmaktadır. Orman altı(Alt flora) meşelerin koru niteliğinde olduğu yerlerde zengin durumdadır.

Araştırma sahamızın orta ve güney kesimlerindeki düzlüklerde ve akarsu kenarlarında ilkbahar aylarında canlanan çeşitli kır çiçekleri rengârenk örtüler oluşturarak çok güzel görüntüler oluşturmaktadır. Araştırma sahamızın sahip olduğu bu bitki örtüsü hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri bakımından önemli bir işleve sahiptir. Özellikle meşe ağaçlarının varlığı halk için yakacak odun anlamına gelmektedir. Gençler ağaç kesimini pek onaylamamakta buna rağmen meşe yakacak olarak en çok kullanılan ağaç olmaya devam etmektedir. Araştırma sahamızın bitki örtüsü açısından pek zengin ol mamasında keçi yetiştiriciliğinin payı büyüktür.

Araştırma sahamızın ve çevresinde karasal iklim kuşağında yer aldığından karasal iklimin tipik bir ağacı olan meşe ve alt türleri çok büyük alanlar kaplamaktadır. En yaygın meşe türü (*Quercus çeriş*) saçlı m eşe, *Quercus Liboni* (Lübnan meşesi), *Quercus infectoria* (mazı meşesi), *Quercus brantii* (palamut meşesi) dir. Meşe türü dışında çok az miktarda bulunan dış budak, akçe ağaç, ardıç ve titrek kavak ağaç türleri bulunmaktadır.(Tunceli Orman İşletme Müdürlüğü Envanter Verileri, 2004)

İklim koşulları ve yüzey şekilleri itibariyle orman varlığı bakımından pek zengin olmayan Nazımiye ve çevresinde yaşanan terör olaylarının olumsuz etkisi ve halkın ormanları bilinçsizce tahrip etmesi ve genelde yakacak olarak ormanlardan faydalanılması yüzünden orman varlığı her geçen gün azalmaktadır.

2.4. Hidrografik Özellikler

Araştırma sahasının da içinde bulunduğu il alanı tümüyle Fırat havzasında yer alır. Türkiye'nin en büyük havzası olan Fırat havzasının su toplama alanı 127.304km² ortalama yıllık su hacmi 28milyar m³ tür. Araştırma sahamızın da içinde yer aldığı Tunceli il alanı Fırat havzasının Karasu ve Murat alt havzalarını birbirinden ayıran yüksek bölgede kal ır. En önemli akarsuyu Munzur suyudur. Munzur suyu Ovacık'ın kuzeyinde Ziyaret tepenin eteklerinden

doğar. Çok eğimli alanda hızla akan Munzur suyu Ovacık düzlüklerinin ortasında batı-doğu yönünde akar. Hovaçar, Mamuşağı, Şamuşağı, Haçılı, Mercan, Kalan derelerinin sularını toplar ve merkez ilçede Pülümür çay ile birleşir. Pülümür çayı ile birleştikten sonra sonra Munzur Çayı adını alır. Munzur Suyuna katılan Kutu deresi araştırma sahamızdaki önemli su kütlelerinden biridir. Dar ve dik bir vadide akan ve güç geçit veren Peri suyu kar sularıyla beslenir. Bu nedenle yaz aylarında bile suyu boldur. Teke, Yuvanık Kalman dereleri Peri suyunu beslemektedir.

Araştırma sahamız yer şekilleri bakımından dağlık olması eğimin fazla olması, toprağın geçirimsiz olması yüzünden yer altı suları bakımından fakir sayılır. Mevcut yağmur ve eriyen kar suları eğim sayesinde derelere dökülmektedir. (Yurt ansiklopedisi sayfa 7.283) Tunceli ili ve araştırma sahamızda DSİ tarafından yer altı sularına yönelik havza bazında detaylı bir çalışma yapılmamıştır. (DSİ 2004 envater verileri)

3.NAZIMIYE İLÇE MERKEZİNDE NÜFUS

3.1. Nüfusun Gelişimi

Türkiye genelinde olduğu gibi Tunceli il geneline bakıldığında da 1927 yılından 2000 yılına kadar yapılmış olan sayım dönemlerinde nüfusta artmal ar ve azalmalar olmuştur. Aynı durum Nazımiye ilçe merkezi içinde geçerlidir. Nüfusta sayım dönemleri arasında önemli iniş ve çıkışlar olmuştur.

Nazımiye'nin 1927 yılında ki nüfusuna bakıldığı zaman toplam nüfus içinde 3121 kadın,3273 erkek bulunmaktadır. Bu dönem nüfus özellikleri sağlıklı sonuçlar vermez. Çünkü askere giden nüfusu tespit amaçlı sayım yapılmıştır. 1935 yılında 7498 kişi tespit edilmiştir. İlçe de bu dönemde artışlar görülmüştür. Nazımiye ilçe merkezine bakıldığında 1935 yılı itibari ile 26 9 erkek, 299 kadın, toplam 568 kişi bulunmaktadır. Kadın nüfusun fazlalığı dikkat çekicidir. Bu durum üzerinde erkeklerin askere alınmış olması etkili olmuştur. 1940 yılında 1129 erkek, 357 kadın, toplam 1480 kişi tespit edilmiştir. 1940 yılında nüfustaki bu artma ve erkek sayısındaki fazlalık askere giden nüfusun geri gelmesiyle açıklanabilir. Ayrıca 1939 yılında Pülümür'ü içine alan gen iş bir coğrafyada etkili

olan 7,9 şiddetindeki Erzincan depreminde Pülümür'de yaşayan insanların bir kısmı buraya göç etmiştir. 1945 yılına gelindiğinde nüfusta azalmalar görülür. 1945'te 1480 olan nüfus 751 kişiye inmiştir. Bu nüfus içinde 426 erkek, 325 kadın mevcuttur (Bkz. Tablo-4). Bu azalış Tunceli ilinin merkez ilçesi hariç diğer tüm yerlerde aynı şekilde kendini göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle seferberlik ilanı ile birlikte genç aktif nüfus silah altına alınmış, bu durum tüm Türkiye'de olduğu gibi Tunceli ve Nazımiye'de de etkili olmuştur.

Tablo-4. Nazımiye İlçesinde Nüfus Gelişimi (1935 -2007)

Sayım Yılları	Toplam			Şehir Nüfusu			Köy Nüfusu		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
1935	7498	3585	3913	568	269	299	6930	3286	3644
1940	7705	4139	3566	1480	1129	357	6219	3010	3209
1945	7315	3664	3651	751	426	325	6564	3238	3326
1950	8626	4270	4356	795	415	380	7831	3855	3976
1955	10177	4990	5187	1071	511	560	9106	4479	4627
1960	11956	5946	6010	1642	972	670	10314	4974	5340
1965	12447	5958	6489	1301	647	654	11146	5311	5835
1970	12244	6081	6163	1539	841	698	10705	5240	5465
1975	12515	6010	6505	1844	1003	841	10671	5007	5664
1980	10944	5327	5620	1717	906	811	9230	4421	4809
1985	9766	4647	5119	2349	1228	1121	7417	3419	3998
1990	7392	3773	3619	2401	1364	1037	4991	2409	2582
2000	5604	3761	1843	2915	1949	966	2689	1812	877
2007	4374	2817	1555	2923	2070	853	1451	747	704

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1935-2000), TÜİK-2007

1950 yılında Nazımiye ilçe merkezinde nüfusta azalma devam etmiş, ancak 1955 'ten sonraki dönemlerde dalgalanmalarla beraber nüfusta bir artış gözlenmiştir.1950' de 795, olan ilçe merkez nüfusu 1955'te 1071, 19 60 yılında ise 1642 olmuştur.

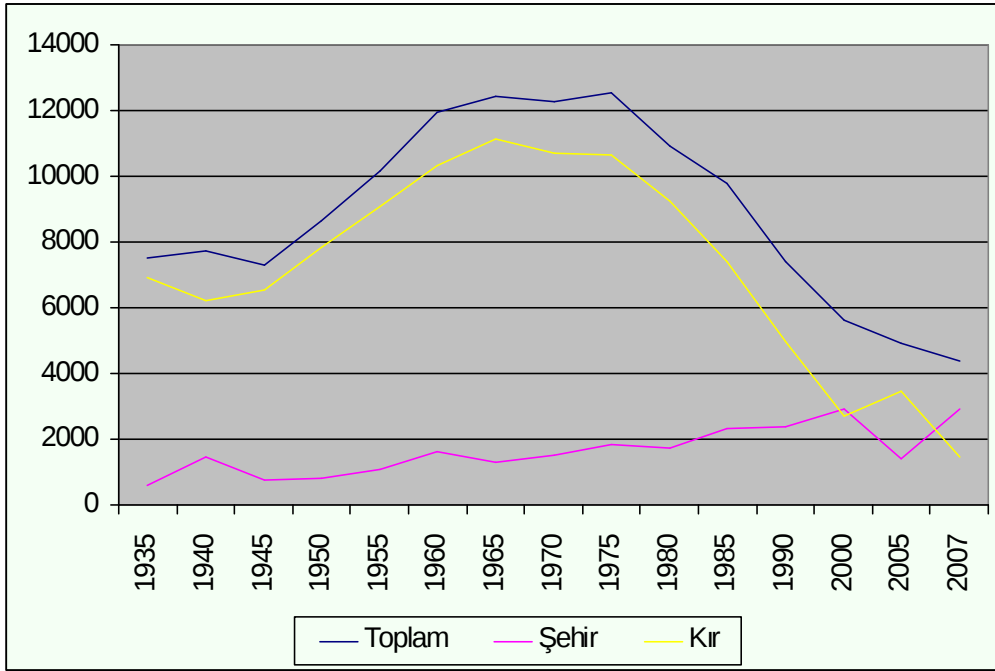
2005 yılı itibariyle sağlık ocağından alınan ETF raporlarından alınan bilgilere bağlı olarak Nazımiye ilçe merkezinde 1426 kişinin olduğu tespit edilmiştir Nüfustaki bu azalmaların ana nedeni göç olayıdır.

Tablo-5. Nazımiye İlçesinde Şehir Ve Kır Nüfus Gelişimi (1935 – 2007)

Yıllar	Toplam	Şehir	Kır
1935	7498	568	6930
1940	7705	1480	6219
1945	7315	751	6564
1950	8626	795	7831
1955	10177	1071	9106
1960	11956	1642	10314
1965	12447	1301	11146
1970	12244	1539	10705
1975	12515	1844	10671
1980	10944	1717	9230
1985	9766	2349	7417
1990	7392	2401	4991
2000	5604	2915	2689
2007	2923	2923	1451

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1935-2000), TÜİK-2007

Tunceli il genelinde 1960'tan 1970'e kadar nüfus artışı devam etmiştir. İlçe merkezinin nüfusu da 1960 yılı itibariyle 972 erkek, 670 kadın olmak üzere toplam 1642 olmuştur.1960'taki bu artış özellikle ekonomik şartlardaki iyileşmeye, terör olaylarının biraz daha azalmış olmasıyla ortaya çıkan rahat ortama bağlanabilir.

Şekil-3. Nazimiye İlçesinde Şehir Ve Kır Nüfus Gelişim Grafiği (1935 – 2007)

Nüfus gelişimi ilçeler genelinde incelenecek olursa; ilçelerdeki benzerlikler dikkati çeker. 1935 ve 1945 dönemlerinde Tunceli merkez ilçe hariç diğer ilçelerde nüfus artış hızında düşüşler gözlemlenmiştir. 1938 isyanı, erkeklerin askere alınması bu durumu açıklar. 1945'ten 1965 yılına kadar olan dönemlerde ise tüm ilçelerde bir artış söz konusudur (Bkz. Tablo-6). Bu durumu doğal nüfus artışına bağlayabiliriz. Şehir ve kır nüfusuna bakıldığında kır nüfusu 2000 ve 2007 yılları dışında her sayım döneminde şehir nüfusundan fazla olmuştur. 2000 ve 2007 yıllarında kırsaldaki nüfusun azlığını terör olaylarıyla ve buna bağlı olarak şehre yaşanan göçlerle açıklayabiliriz.

Tablo-6. İlçelerin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Miktarları (1927 – 2000)

Sayım Yılları	İDARİ BİRİMLER						
	Ç.GEZEK	HOZAT	MAZGİRT	NAZİMİYE	OVACIK	PERTEK	PÜLÜMÜR
1927	13680	10487	13680	6394	5327	13992	10573
1935	15452	20028	23999	7498	9618	16522	14606
1940	15513	9925	20867	7705	8353	13745	12096
1945	13172	8402	18845	7315	7159	14556	12429
1950	13371	10000	20666	8626	9749	16310	16298
1955	14319	13053	22552	10177	12332	18187	19168
1960	15508	15000	25693	11956	14349	20366	20595
1965	16188	16698	28238	12447	16048	22993	21002
1970	15484	17411	27977	12244	16100	22516	20622
1975	14443	18700	29047	12515	18282	22550	19943
1980	14423	18330	26521	10947	19871	21562	16463
1985	13746	13090	25108	9766	18454	21449	14338
1990	12559	11643	21041	7392	15316	18833	8704
2000	9773	9143	12957	5604	8522	13199	4063

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1927-2000)

Çemişgezek, Hozat, Mazgirt, Nazımiye, Pülümür ve Ovacık ilçelerinde 1965'ten itibaren Pertek'te ise 1970 yılından itibaren nüfus artış hızında düşüşler görülür. Halkın geçim sıkıntısı çekmesi, artan terör olayları ve eğitim olanaklarının yeterli olmayışından dolayı göçler yaşanmıştır ve bu durum nüfus artış hızını etkilemiştir.

Tablo-7 Tunceli İlinde Cinsiyete Göre Şehir Ve Kır Nüfusu İle Toplam Nüfus (1927–2000)

SAYIM YILLARI	TOPLAM			ŞEHİR NÜFUSU			KÖY NÜFUSU		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
1927	76290	37156	39134						
1935	107723	53340	54383	9551	5468	4083	98172	47872	50300
1940	94639	48868	45771	13373	8574	4799	81266	40294	40972
1945	90446	45814	44632	10498	5927	4571	79948	39887	40061
1950	105759	53568	52191	11895	6734	5165	93864	46834	47030
1955	121743	61775	59968	14918	8469	6449	106825	53306	53519
1960	140068	71086	68982	19245	11360	7885	120823	59726	61097
1965	154175	78112	86063	23240	13804	9436	130935	64308	66627
1970	157293	78064	79229	29363	16731	12632	127930	61333	66597
1975	164591	82759	81832	35332	20545	14787	129259	62214	67045
1980	157974	79227	78747	36184	19979	16205	121790	59248	62542
1985	151906	75288	76618	43085	23316	19769	108821	51972	56849
1990	133143	47462	45681	50799	27871	22928	82344	39591	42753
2000	93584	54529	39055	54476	32991	21485	39108	21538	17570

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1927-2000)

Nüfusta meydana gelen bu artış il merkezi içinde aynı olmuştur.1950’de 105759 olan il genel nüfusu 1955’te 121743,1960’da ise 140068 olmuştur (Bkz. Tablo-7). Türkiye genelinde uygulanan hızlı kalkınma planları, sağlık sektöründeki gelişmeler nüfus artışını açıklar. Tunceli ilindeki şehir ve kır nüfusuna bakıldığında kır nüfusunun şehir nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Böyle olmakla birlikte şehir nüfusu ile kır nüfusu incelendiğinde

kırsal nüfusta kadın nüfusun miktarı çok iken şehir nüfusunda erkek miktarı fazladır. Aynı durum araştırma sahamız içinde geçerlidir. Kırsal nüfusta erkeklerin sayısı daha çoktur. Erkeklerin çalışmak için göç etmesi bu durum üzerinde etkilidir. Ayrıca kırsalda terör olayları özellikle erkekler için daha büyük problem arz etmektedir bu durumda göç olayını ve nüfusu etkilemiştir.

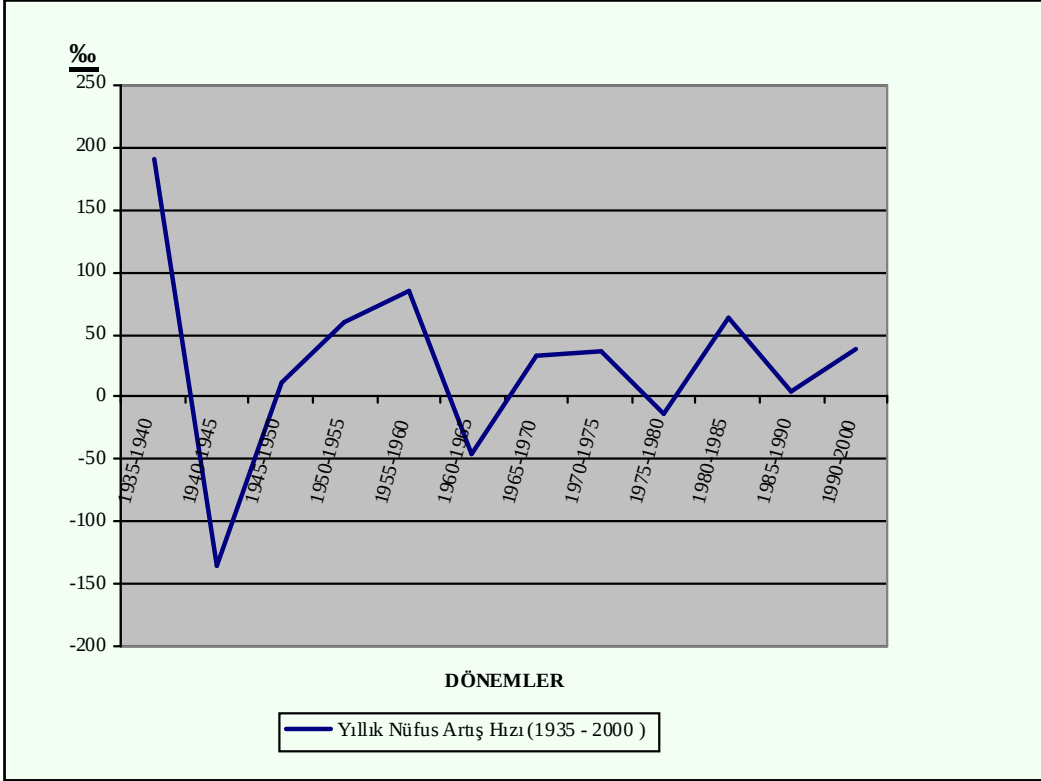
Tablo-8. Nazımiye İlçe Merkezinde Dönemlere Göre Yıllık Nüfus Artış Hızı (1935 –2000)

Yıllar	Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰) (1935 - 2000)
1935-1940	191
1940-1945	-135
1945-1950	11
1950-1955	59
1955-1960	85
1960-1965	-46
1965-1970	33
1970-1975	36
1975-1980	-14
1980-1985	62
1985-1990	4
1990-2000	38

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1935-2000)

1935 ve 1940 yılında ‰ 191,5 olan nüfus artış hızı 1940 -1945 döneminde ‰ -135,6 olmuş, büyük bir düşüş yaşanmıştır.1945 -1950 yılları arasında nüfus artış hızı ‰ 11,3'e yükselmiş, 1950'den 1960'a kadar bu artış devam etmiştir. 1960 yılına gelindiğinde nüfus artış hızında düşüş yaşanmıştır.

Bu dönemde aratan terör olaylarıyla beraber yakın merkezler başta olmak üzere çeşitli illere göçler yaşanmıştır.1965 -1970 yılına gelindiğinde nüfus artış hızı %o 33.6ya yükselmiştir (Tablo-8). Bu dönemdeki artış ise yavaş yavaş azalan terör olayı ile açıklanabilir.

Şekil-4. Nazimiye İlçe Merkezinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Grafiği (1935 – 2000)

1960 -1965 döneminde nüfus artış hızında yeniden bir düşüş yaşanmıştır. Sonraki sayım yıllarında artmalar - azalmalar devam etmiş, hızlı inişler çıkışlar yaşanmıştır. Bu inişler ve çıkışlar özellikle göç olayıyla yakından ilişkilidir.1970 -1975 yılında nüfus artış hızı%o 36.1 olmuştur.1975 -1980 yılına gelindiğinde nüfus artış hızı düşerken sonraki dönemde 1980 -1985 yıllarında artma olmuştur. Kısacası ilçe merkezinde nüfus belirgin iniş çıkışlar arz eder. Bu durum üzerinde terör olaylarıyla yaşanan göçler, ekonomik durumda meydana gelen değişimler etkili olmuştur.

3.2. Nüfus Hareketleri (Göçler)

Çeşitli nedenlerle bir mekândan başka bir mekâna yapılan yer değiştirme olayına "göç" denir. Türkiye'de vilayetler içinde oldukça önemli yer değiştirme hareketleri olmaktadır. Daha iyi iş şartları aray an nüfus önce yaşamakta olduğu yere en yakın yerleşmeyi tercih etmesi gayet tabidir.

Komşu ve çevre vilayetlerin göçmen barındırabilme kapasitesini aşan miktarlarda göç eden nüfus mevcut olduğu hallerde iç göçlerin mesafesi uzamakta ve dolayısıyla menşe sah asına en uzakta olmasına rağmen en geniş ve en müsait iş imkânlarına sahip büyük merkezlere yönelme ye başlamaktadır (Tümer tekin,1968 s.73). Araştırma sahamızdan il merkezine göçler yaşanmakta ancak il merkezinde de iş imkânlarının yetersizliği nedeniyle d aha uzak yerlere göç edilmektedir.

1935 yılı itibariyle Tunceli il nüfusunun % 1 -4.99 arasındaki oranını başka illere kayıtlı olup başka illerde oturanlar oluşturur (Tümertekin,1979 s:31).

Araştırma sahasından yaşanan göçlerin çeşitli nedenleri vardır. Geç im sıkıntısı, depremler, terör olayları ve daha iyi bir yaşam sürme isteği bunların başında gelir. Kuşkusuz bunlara yörenin engebeli arazi yapısı ve ağır kış koşullarından kaynaklanan olumsuz doğal çevre faktörlerini de eklemek gerekir. Esasen durumdan duyulan hoşnutsuzluk ya da işsizlik, gelişmiş bölgelerin refah düzeyinin çekiciliği ve ailelerin çocuklarına daha iyi bir yaşam ortamı hazırlama isteği Türkiye'de kırsal kesimlerden kentlere yönelik göç hareketinin temel nedenini oluşturmaktadır (Akgür,Z.G.,1997,s.62).

Tunceli ilinden İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlere uzun mesafeli göçler yaşanmaktadır. Bu göçler üzerinde Tunceli'nin arazi yapısının dağlık ve engebeli yapısı etkilidir.

1965 yılı itibariyle en fazla göç veren iller arasında sayılan Tunceli ili %15_19 arasında göç vermiştir (Akkayan, A.1979,s:48). 1975 -1980 dönemine kadar ortaya konulan veriler, Tunceli ilinin Türkiye genelinde en az göç alan ve en çok göç veren iller arasında olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Bu döneme

kadar göçlerin genel karakteri kademeli göçler olarak önce Elazığ'a ve oradan da sanayileşmiş illere olmaktadır.

Halkın özellikle Elazığ ve Erzincan'ı tercih etmesinde bu illere yakınlıktan dolayı ilişkilerin gelişmiş olması ve sanayileşmiş illere gidişte bu illerin bir uğrak yeri oluşturması etkili olmuştur. İl genelinde göçlerin oluşturmuş olduğu bu özellik ilçe ve ilçe merkezleri içinde aynı özellikler gösterir.

Göç veren illerde en önemli özellik kadın nüfusunun fazlalığıdır. 1955 yılında Tunceli'nin Ovacık, Pülümür, Nazımiye, ilçelerinde bariz şekilde kadın nüfus fazlalığı görülür. Bu dönemde erkeklerin çalışmak için dışarıya gidişi etkilidir. Bu dönemde yaşanan göçlerin temel nedeni ekonomik sıkıntılardır.

Nazımiye ilçe merkezinde 1955 yılında 560 kadın, 511 erkek vardır. Bu dönemde kadın nüfusunun fazlalığı göçün varlığını gösterir. Nazımiye ilçe merkezinde 1990 sayım döneminde 2401 olan şehir nüfusu 2000 yılında 2905 olmuştur. Bu artışta doğal nüfus artışından ziyade dışarıdan merkeze olan göçlerin etkisi vardır. Ancak 2005 yılı itibarıyla sağlık ocağından alınan E.T.F. raporlarına göre ilçe merkezinde gözle görülür bir nüfus düşüşü yaşanmıştır. 1426 kişi tespit edilmiştir. Bu durum üzerinde nüfus planlamasının etkili bir şekilde uygulanması ve eğitim şartlarının yeterliliğinden dolayı çevre illere yapılan göçler etkili olmuştur.

Tunceli ilinde Şavaklılar Aşireti hayvancılık amacıyla mevsimlik göçler yapmaktadırlar. Nazımiye ilçe merkezinden yaz döneminde köylere mevsimlik göçler yaşanmaktadır. Mevsimlik olarak 310 kişi hayvancılık yapmak için yaylalara göçmektedir. Ayrıca Adana, İstanbul, İzmir gibi şehirlere mevsimlik işçi olarak gitmektedirler. Erkek nüfus şehirlere giderken kadın nüfus ise yaz döneminde kışlık ihtiyaçları gidermek için köyde çalışmaktadır.

3.3. Nüfusun Dağılışı ve Yoğunluğu

Nüfusun dağılışında yükselti ve yer şekillerinin rolü çok fazladır. Ovalar ve vadi tabanları genelde nüfusun sık olduğu kısımları meydana getirir, buna karşılık yüksek platolar ve dağlık yerler nüfusun iyiden iyiye seyredildiği hatt a

ortadan kalktığı yerler olarak belirmektedir. Sulu tarım imkânlarının var olduğu, tarımın çeşitlendiği ve ekonomik hayatın canlandığı alanlarda nüfus sıklaşmakta, yoğunlaşmaktadır (Özgür, E.1993,s:201).

Nüfusun belirli bir sahada toplanması çok kere toprağın insan besleme gücü ile sınırlanmıştır. Tarımın yegâne ekonomik faaliyet olduğu yerde bu güç yani zirai potansiyel insanın bunları kullanabilme geleneği ölçüsünde değer kazanarak belirli miktarlardaki nüfusun birikimine aksi halde toprak nüfus ilişkisinin bozularak bir takım ekonomik, sosyal ve demografik problemlerin ortaya çıkmasına sebep olur. Bu durum insanın toprağı en verimli ölçülerde işleyebilmesine ve toprak, nüfus ilişkisinin uygunluğu nispetinde ondan en büyük yararı sağlayabilmesi, keyfiyeti tabi kaynakların kullanılmasında insanın büyük bir faktör olduğu gerçeğini ortaya koyar. Şu halde bir bölgenin nüfuslanmasında sadece toprak ve su gibi şartlara bağlı bu şartları değerlendirmede insanın tarihi boyunca kazandığı yetenek ve maharetine, uyguladığı zirai metoda ayrıca o bölgede tarihi, sosyal gelişim sonucu ortaya çıkan toprak mülkiyeti gibi beşeri amillere de büyük ölçüde tabidir (Tanoğlu, A.1969,s:194-195).

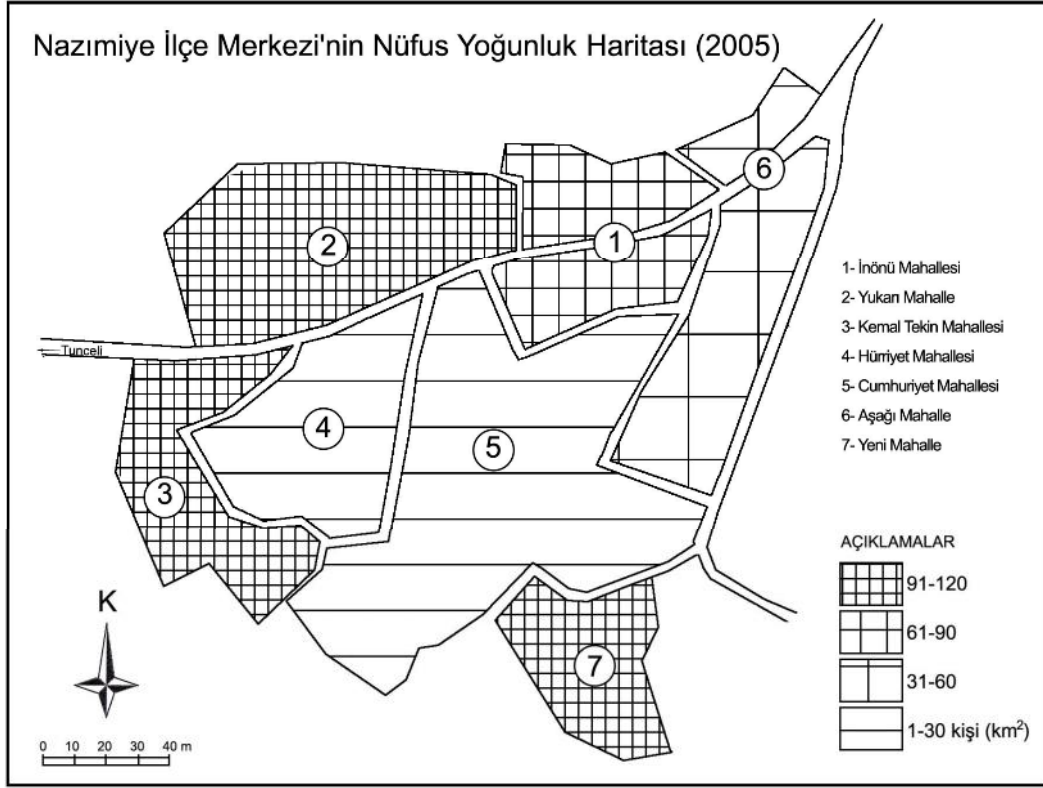
Araştırma sahasının içinde bulunduğu Tunceli ilinde nüfus dağılışı ve yoğunlukları ilin Kuzey ve Güneyinde bariz şekilde birbirinden farklılık gösterir.

Genelde yüksekliği yer yer 3000 metreyi aşan yüksek dağlık alanlar nüfusun genellikle düz sahalarda ve akarsu vadileri boyunca dağılmasına sebebiyet vermektedir. Genellikle kuru tarım alanlarında toplanan nüfus, özellikle Ovacık ovasında, Munzur çayı etrafında bir şerit halinde uzanan sulamalı tarımın yapıldığı alanlarda sıklaşmaktadır.

Kısaca söylemek gerekirse ilin kuzeyi ile batısında nüfus dar alanları kaplayan ovalarda daha çok sulama yapılan tarım alanlarında, akarsu vadileri boyunca ve ulaşım alanları yakınında toplanmıştır.

Tunceli ilinde 1945 yılı itibariyle km^2 ye düşen insan sayısı 11'dir. Bu değer 1990 yılında 17'ye yükselmiştir. Bu dönemler arasında il nüfus yoğunluğunun çok az olması ilde nüfusun göç yoluyla azalması nedeniyledir.

Tarım alanlarının azalması, iş olanaklarının yetersizliği, şiddetlenen terör olayları bu göçü doğuran en önemli sebeplerdir.

Harita-3. Nazımiye İlçe Merkezinin Nüfus Yoğunluk Haritası

İnceleme sahamızda durum pek farklı değildir. Nazımiye ilçe merkezinde nüfus daha çok iş ve ticaret sahalarının olmadığı mahallelerde toplanmıştır. 1945 itibariyle Nazımiye ilçe merkezinde km²'ye 23 kişi düşmektedir. Nazımiye ilçe merkezini bu dönem itibariyle diğer ilçe merkezleriyle karşılaştırdığımızda Nazımiye en çok yoğunluğa sahip yerlerden biri olarak karşımıza çıkar. Hozat merkezde 16, Pülümür merkezde 17, Mazgirt merkezde 28 kişi düşmektedir (1945). Nazımiye'de yoğunluğun fazla olmasında yüzölçümünün küçük olması etkilidir.

1990 yılına bakıldığında Nazımiye merkezde' km²'ye 37 kişi düşmektedir. Yıllar arasındaki bu artışta ulaşımın gelişmesi, teknolojinin ve devlet

yatırımlarının il merkezine ve ilçelere gelmesi ekonominin eskiye göre düzelmiş olması etkilidir (DİE 1990).

Nazımiye ilçe merkezi: İnönü Mahallesi, Yukarı Mahalle, Kemal Tekin Mahallesi (Özkipir mah.) Hürriyet Mahallesi, Aşağı Mah, Cumhuriyet Mahallesi, Yeni Mahalle olmak üzere 7 mahalleden oluşmuştur. Belediyesi 1923'te kurulan ilçe merkezinin imar planı 1959'da iller bankasınca hazırlanmıştır.

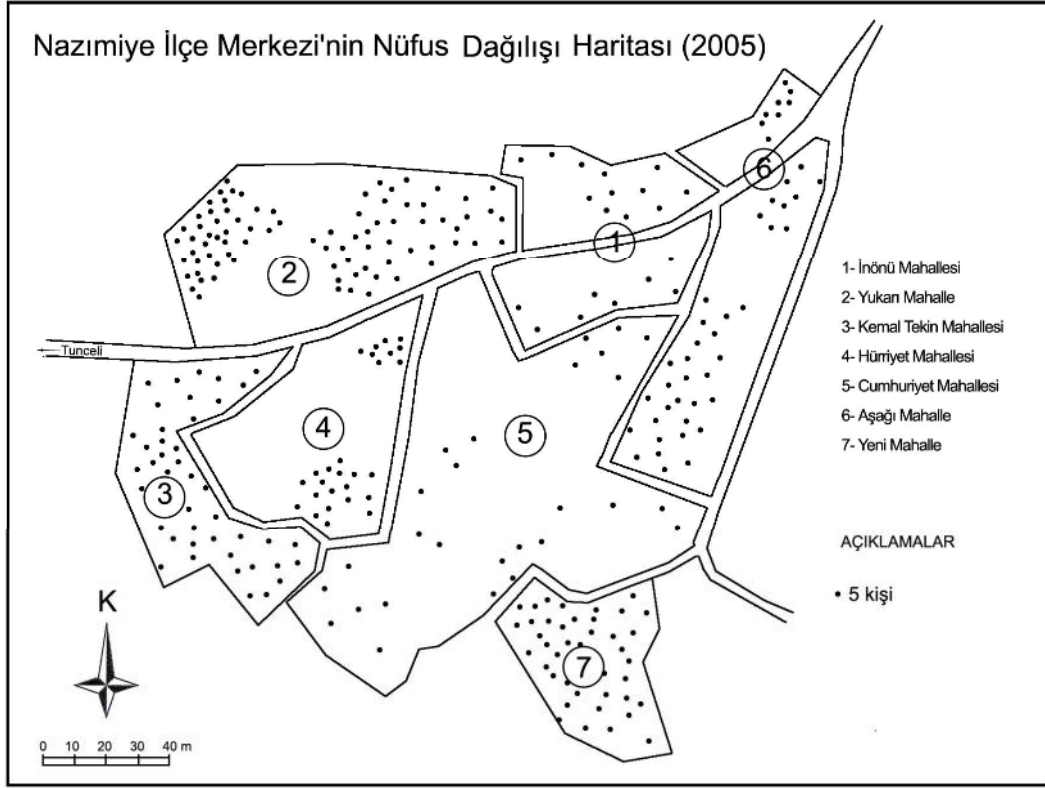
2005 yılı itibariyle Nazımiye sağlık ocağından alınan ETF raporları ve belediyeden almış olduğumuz bilgiler ışığında; yoğunluğu 1-30 (km²/kişi) arasında olan 2 mahalle göze çarpar. Bunlar Hürriyet ve Cumhuriyet Mahallesidir. Yoğunluğu 31-60 (km²/kişi) olan tek mahalle Aşağı Mahalledir. Yoğunluğu 61-90 (km²/kişi) olan Mahalle İnönü Mahallesi iken yoğunluğu 91-120 (km²/kişi) olan Mahalleler Yukarı Mahalle, Yeni Mahalle ve Kemal Tekin Mahallesidir. Kemal Tekin ve Yukarı Mahallede km²'ye düşen kişi sayısının fazla olmasında, iş ve ticaret sahaları ile idari alanların bu mahallelerde yer almaması ve yüz ölçüm açısından küçük olmaları etkili olmuştur (Bkz. Harita-3). Ayrıca Yukarı Mahallede yapılmış olan afet konutları ve buraya yerleştirilen nüfus yoğunluğun artmasına etki etmiştir.

Yüzölçümü açısından en geniş mahalle olan Cumhuriyet Mahallesi nüfus yoğunluğunun en az olduğu mahallelerden biridir. Yüzölçümünün genişliği, özellikle idari alanlar ile iş ve ticaret sahalarının burada oluşu yoğunluğu azaltmıştır.

Nüfusun dağılışına bakıldığında; 2005 yılı E.T.F. raporlarına göre Nazımiye ilçe merkezinde 1426 kişi bulunmaktadır. Bu nüfus içinde 219 kişi Aşağı Mahallede, 414 kişi Yukarı Mahallede, 102 kişi İnönü Mahallesinde, 136 kişi Cumhuriyet Mahallesinde, 135 kişi Hürriyet Mahallesinde, 216 kişi Kemal Tekin Mahallesinde, 204 kişi Yeni Mahallede, yaşamaktadır (Bkz. Harita-4).

Bu verilere bakıldığı zaman, nüfusun en fazla olduğu mahalle Yukarı mahalledir. Ayrıca daha önce bahsettiğimiz gibi afet konutlarının bir kısmının burada bulunması nüfusun dağılışı etkillemiştir. İnönü Mahallesi, 102 kişi ile en

az nüfus barındıran mahalledir. Burada kanalizasyon sisteminin yeterli olmayışı, iş ve ticaret sahasının dar oluşu nüfus miktarının az oluşunu açıklar.

Harita-4. Nazımiye İlçe Merkezinin Nüfus Dağılışı Haritası

3.4. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Durumu

Herhangi bir idari birimde hakim ekonomik faaliyet tarım dışı faaliyetler dışında ne denli fazla ise o merkezin coğrafi anlamda şehirselleşme eğilimi de artış gösterir. Nüfusun iktisadi faaliyet kollarına bölünüşüne Tunceli merkez ilçe açısından bakıldığında zaman 1975 yılında tarımda çalışan nüfusun % 44.5 , hizmette %50.8 ve sanayide % 4.7 olduğunu görürüz.1980 yılında ise çalışan nüfus tarım sektöründe %5.3, sanayide %5.1, hizmet sektöründe ise %89,6 dır. Hizmet sektöründe olan bu artış devletin idari, kültürel ve sosyal yapılanması, toplum hizmetinde çalışanların artışıyla olmuştur. Tarımsal alanların yerleşmeye açılması tarımda çalışan nüfusun diğer sektörlerle yönelmesi ile tarımda çalışan nüfus oranı azalmıştır. 1990 yılında ise tarım ve hizmet sektöründe artış, sanayi

sektöründe azalış görülür. İlçe merkezlerinin genelinde hâkim ekonomik faaliyet tarım ve hizmet sektörleridir. Nazımiye ilçesinde de bu durum göze çarpar. Buna göre Tarım sektöründe çalışanların oranı % 56,9, hizmet sektöründe çalışanların oranı %43,1 dir. İlçede sanayi kuruluşu bulunmadığı için bu faaliyet kolunda çalışan herhangi bir nüfus yoktur. Buna karşın sadece ilçe merkezi göz önüne alındığında 291 kişi tarım sektöründe çalışırken, hizmet sektöründe 780 kişi çalışmaktadır.

Tablo-9. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Bölünüşü (2007)

	TARIM	HİZMET	SANAYİ
NÜFUS	291	780	-
%	27,17	72,83	-

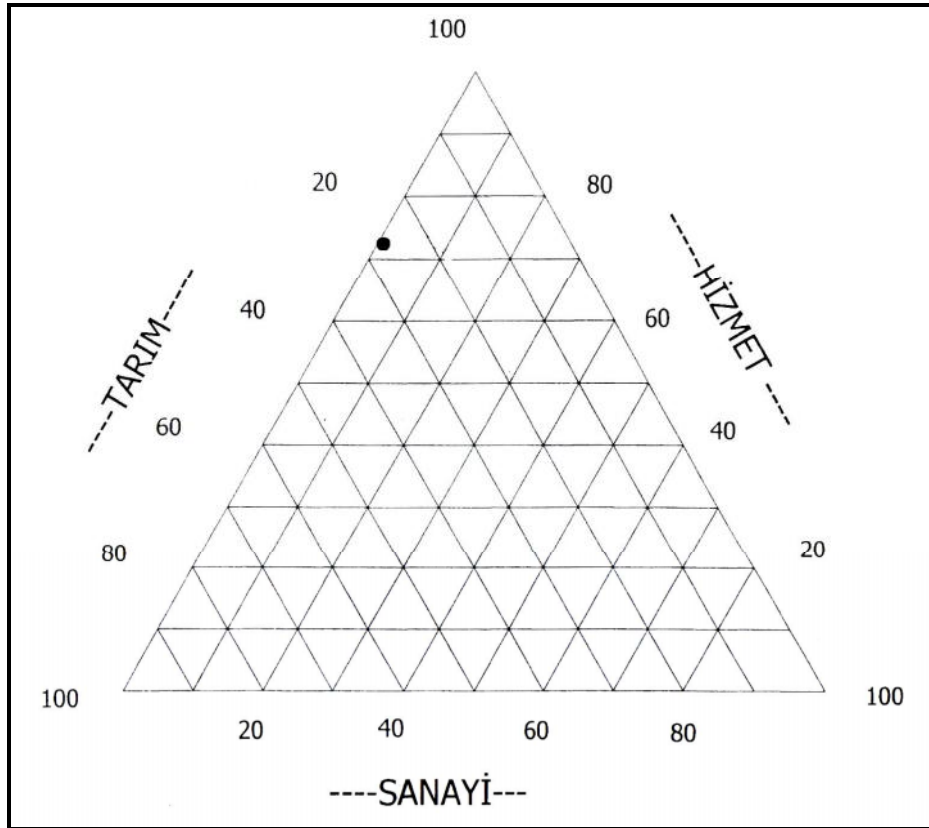
Kaynak: TÜİK-2007

Şekil-5. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Bölünüşü (TÜİK-2007)

Nazımiye ilçe merkezinde 1990 yılında tarımda çalışanların oranı % 20'nin altındadır. Hizmet sektöründe çalışanların oranı bu dönemde en yüksek olmuştur. Sanayi sektöründe çalışanların oranı en azdır. 2007 yılı itibariyle Nazımiye ilçe merkezinde çalışan nüfusun %27 'si tarım, %73'ü hizmet sektöründe çalışmaktadır. Tarımda çalışanların oranı 2007 yılında diğer yıllara göre daha fazladır. Bu durum üzerinde halkın dışarıdan merkeze dönüşü etkili olmuştur. Özellikle memur kesiminin varlığı, asker nüfusunun fazlalığı, hizmet sektöründeki artışı etkilemiştir. Çalışan nüfus içerisinde 10 –14, 15–19 yaş gruplarında çalışan nüfusun azlığı bu yaş grubunun okul çağında olmasıyla ilgilidir.

Çalışan erkek ve kadın nüfusun yoğunluk kazandığı yaş grupları 20 – 24, 25–29 ve 30–34 yaş gruplarıdır.55–59 ve 65 üstündeki yaş grubu özellikle tarım sektöründe çalışmaktadır.

Şekil-6. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Bölünüşünü Gösteren Grafik (TÜİK -2007)

3.4.1. Nüfusun Cinsiyet ve Yaş Kompozisyonu

Tunceli ilinin toplam nüfusunda erkek ve kadın nüfusu yıllara göre hep birbirine yakın bir gelişme göstermiştir. Kadın nüfusunun fazlalığı yalnızca 1935, 1955 ve 1965 dönemlerinde görülür.

1927 sayımının Cumhuriyet döneminin ilk sayımı olması, sayımların teknik ve tecrübeden yoksun sayım memurları tarafından yapılması ülkenin ve bu arada Tunceli ilinin de her yerine ulaşılmaması, yani belli bir nüfusun gizli kalması gibi nedenlerle 1927 sayımı diğer sayım dönemlerine göre farklılık taşır. Türkiye'nin 1914 - 1923 arasında bir dizi savaşlar geçirmesi sonucu savaşlarda erkek nüfusunun yitilmesi Türkiye genelinde 1927 sayımlarında kadın nüfus fazlalığının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Bkz-Tablo-10).

Tunceli ilinin erkek ve kadın nüfus kompozisyonu kırlarda kadın, şehirlerde ise erkekler lehine bir gelişme gösterir. Erkeklerin çalışmak için şehirlere göç etmesi bu durumu açıklar.

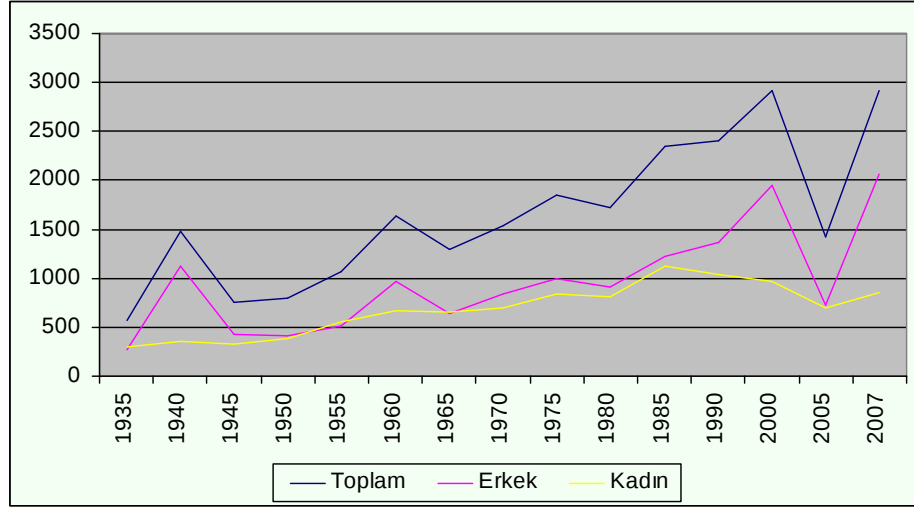
1965 yılında Nazımiye ilçe merkezinde 654 kadın, 647 erkek, toplam 1301 kişi tespit edilmiştir. Bu dönemdeki azalma göçle alakalıdır. Artan nüfusun ihtiyacının karşılanamaması, ulaşımın gelişmesiyle beraber dışarıya talebin artması, nüfusun azalmasına sebep olmuştur. 1975'ten sonra il genelinde de bir azalma görülür. 1975'te 164591 olan il nüfusu 1980'de 157974'e düşmüştür. İl genelindeki bu düşüşe karşın Nazımiye ilçe merkezinde artışlar görülür. İlçe merkezinde 1970'de 1539 olan nüfus, 1975'te 1844'e çıkmıştır. Bu artışta dikkati çeken en önemli özellik ilçe merkezinde şehir nüfusu artarken köy nüfusu azalmıştır. Bu durum kademeli göç dediğimiz olayla açıklanabilir. Artan terör olaylarıyla beraber köylerin güvensiz hale gelmesi köyden ilçe merkezine olan göçü artırmıştır.

Nazımiye ilçe merkezinin nüfus kompozisyonu incelendiğinde kırlarda kadın, şehirlerde ise erkek nüfus fazlalığı görülür. Hozat ilçesi diğer ilçelere göre bu bakımdan farklılıklar arz eder.

**Tablo-10. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfusun Cinsiyet e Bölünüşü
(1935–2007)**

	Toplam	Erkek	Kadın
1935	568	269	299
1940	1480	1129	357
1945	751	426	325
1950	795	415	380
1955	1071	511	560
1960	1642	972	670
1965	1301	647	654
1970	1539	841	698
1975	1844	1003	841
1980	1717	906	811
1985	2349	1228	1121
1990	2401	1364	1037
2000	2915	1949	966
2007	4374	2070	853

Kaynak: D.İ.E Nüfus Sayımları (1935-2000), Tüik-2007

Şekil-7. Nazımiye İlçe Merkezinde Nüfus Gelişim Grafiği (1935 – 2007)

1927 – 1990 arasında hiç bir dönemde kadın nüfus erkek nüfustan fazla olmamıştır. Yalnızca 1927–1940,1985–1990 yılları arasında kadın nüfus erkek nüfusa yaklaşmıştır (Bkz. Şekil-7). Özellikle 1950’den sonra erkek nüfus kadın nüfustan çok daha fazla olmuştur. Bu durum üzerinde buranın en eski yerleşim yeri olması, bir dönem idari merkez olması ve askeri garnizon’un bir süre burada bulunması etkili olmuştur.

Nazımiye ilçe merkezinde nüfusun yaş grubuna göre durumuna bakıldığında 2000 yılı itibariyle 10 -14 yaş gurubu toplam nüfus içinde % 12 ‘ye denk gelir. Bu oran içinde % 6,3’ünü erkekler, % 5,5’ni kadınlar oluşturur.

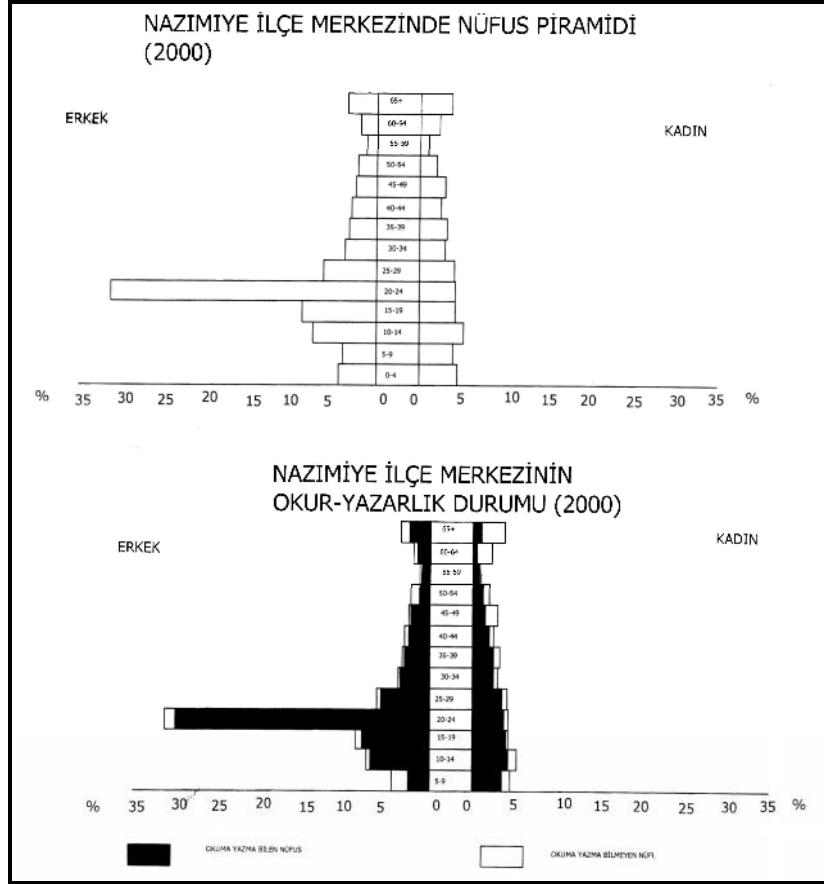
15 -19 yaş gurubu toplam nüfus içinde % 11,2’lik bir paya sahipken en büyük payı % 36,5’lik oranla 20 – 24 yaş gurubu oluşturur. Bu yaş gurubunda erkek nüfus en büyük paya sahiptir. Asker nüfusun bu yaş gurubuna dâhil olması bu yaş gurubunun fazla olmasını doğurmuştur. 50 - 54 yaş gurubu ve üstü toplam nüfus içinde az bir paya sahiptir. 5-9, 10-14 yaş gurubunun toplam nüfus içindeki payının yüksek olmasında köylerde okul bulunması ve köylerde bu yaş gurubuna dâhil olan nüfusun merkeze gelmesi etkilidir.

Tunceli ili nüfusunun yaş gurubuna bakıldığında 20 –24 yaş gurubu toplam nüfus içinde en büyük paya sahiptir. Askeri nüfusun ildeki fazlalığı bu

durumu açıklar. 0-4 yaş grubunun azlığı aile planlamasının etkisini gösterirken, yaşlı nüfusta kadın oranının fazlalığı Türkiye’de kadın nüfusun erkek nüfustan daha uzun ömürlü oluşu ile açıklanır.

3.4.2. Nüfusun Eğitim Durumu

Türkiye’nin sanayi, ticaret ve tarım alanında en geri illerinden biri olan Tunceli dağlık bir sahada az bir nüfusa sahip olmasına rağmen eğitim alanında okuma yazma oranı en yüksek olan illerdendir. Eğitim seviyesinin yüksek olmasının başlıca nedenleri; ilde tarım alanlarının az oluşu, iş sahasının yetersizliği, gelenek ve göreneklerdir.

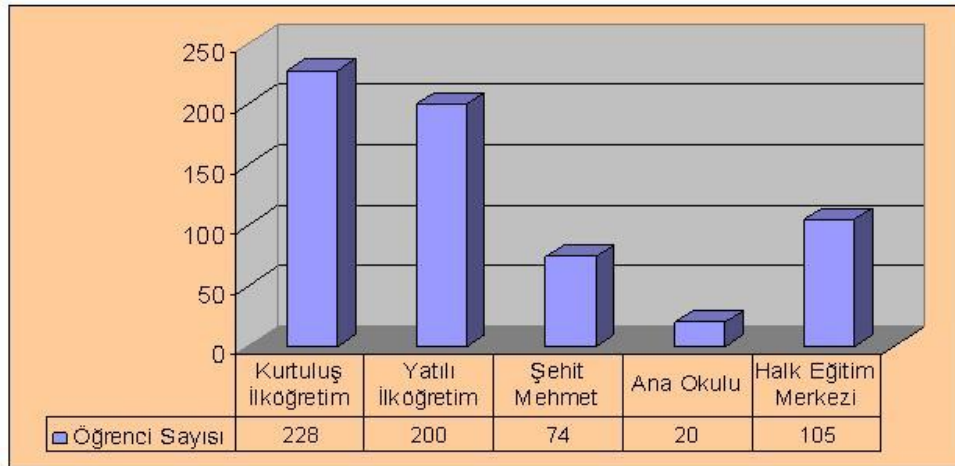

Şekil-8. Nazimiye İlçe Merkezi'nin Nüfus Piramidi Ve Okur Yazarlık Durumu (Die-2000)

1975 yılında Tunceli ilinde okuma yazma bilenlerin oranı %55,4 iken bu 1980 'de %60,7 1985'de % 70 1990'da %74,4 2000 yılında ise bu oran %80,1'e kadar yükselmiştir. Teknolojideki ilerlemeler, devletin eğitim yatırımını arttırması gibi sebepler okur - yazar oranındaki bu artışın ana nedenleridir. Tunceli merkez ilçede il geneline göre okuma yazma oranı daha da yükselir. İlçe merkezlerinde okuma yazma oranı il ortalamasının üzerindedir.

Nazımiye ilçe merkezine baktığımızda okuma yazma oranı erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olmakla beraber bir birine yakın değerler arz eder. Okuma yazma bilen oranı erkeklerde %90, kadınlarda ise %70'in üzerindedir. Erkeklerin kadınlara göre okur - yazar oranında ki payının fazla olmasında gelenek göreneklerin etkisi vardır.

İlçe merkezinde 1 Yatılı İlköğretim Bölge Okulu, 1 ilköğretim Okulu, 1 Lise, 1 Ana Okulu ve Halk Eğitim Müdürlüğümüz bulunmaktadır. 18 Köy İlköğretim Okulu terör ve göçler ile öğrenci sayısının azalmasına bağlı olarak kapanmıştır. Hâlihazırda İlçe genelinde Köy İlköğretim Okullarının tamamı kapalı olup, biri yatılı olmak üzere iki İlköğretim Okulu ve bir lise ile birlikte üç Eğitim-Öğretim kurumu hizmet vermektedir. Kapanan Köy İlköğretim Okullarından doğan açığı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu kapatmaktadır. 2004 – 2005 Eğitim-Öğretim yılı öğrenci sayıları Öğretim Kurumuna göre aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Şekil-9. Eğitim -Öğretim Kurumlarına Göre Öğrenci Sayıları (2004 – 2005)

4.NAZİMİYE İLÇE MERKEZİNDE YERLEŞME

4.1.Yerleşmenin Tarihçesi

Öncelikle çalışma sahasının içinde bulunduğu il olan Tunceli'ye bakmak yerinde olacaktır. Tunceli ili merkezi ve ilçeleriyle 1936 yılına kadar 'Dersim' adı ile anılmıştır. Dersim kelimesi kök itibari ile Farsça olup 'Gümüş Kapı' anlamına gelmektedir. Yöreye bu ismin verilmesinin sebebi yeraltı kaynakları açısından zengin olmasıdır.

Araştırma sahamız olan Nazımiye'nin tarihçesine bakıldığında; Milattan sonra 500–600 yılları arasında Bizanslıların egemenliği altında iken yerleşim merkezi olduğu sanılan ilçenin, Tunceli ilinin diğer ilçeleri ile birlikte Bizans, Arap, Moğol, Selçuklu, Ak koyunlu, Kara koyunlu ve Osmanlı hâkimiyeti altında bulunduğu bilinmektedir. Kızıl Kilise adıyla Hozat Mutasarrıflığına bağlı iken 1876 tarihinde İlçe yapılmış, 25 Aralık 1935 tarih ve 1885 sayılı Kanun ile Tunceli Vilayetine kurulmasıyla birlikte 4 Ocak 1936 tarihi itibarıyla Tunceli İline bağlanmıştır (Yurt Ansiklopedisi, s: 7295–7296).

7 Şubat 1911 tarihinde zamanın Kaymakamı Balıkesirli Mehmet Vehbi BOLAT, padişahın yeni doğan torunu Nazım Efendinin adını yaşatmak maksadıyla hükümete çektiği bir telgraf ile ilçenin adının değiştirilmesi talebinde bulunmuş, bunun üzerine eski adı Kızıl Kilise olan ilçenin adı Nazımiye olarak değiştirilmiştir. İlçeye bağlı 32 köy bulunmaktadır. Belediyesi 1923 yılında kurulan ilçe merkezinin imar planı 1959'da iller bankasıyla hazırlanmıştır (Yurt Ansiklopedisi, s: 7293–7294).

Dünyada bilinen yerleşmenin tarihi günümüzden on bin yıl kadar önceye aittir. İlk yerleşmeler, Mezopotamya ve Mısırda kurulmuştur. Ülkemizin bulunduğu topraklar ise dünyada yerleşmenin ilk kurulduğu sahalar arasında yer almaktadır. Bu nedenle ülkemiz toprakları çeşitli kültür ve medeniyetlerin kurulmasına beşiklik etmiş ve özellikle Anadolu topraklarında birçok beylik, devlet ve krallıklar kurulmuştur. Anadolu'da yerleşmenin tarihi, en az günümüzden 11000–12000 yıl önceye dayanmaktadır (Atalay,1994, s.301–302).

Nazımiye'nin eski ismi Kızılkilise'dir. Tunceli il merkezinin doğusunda yer alan Nazımiye kuzeyinde Pülümür, güneyinde Mazgirt ve doğusunda Bingöl ile çevrilidir. İlçenin yerleşim merkezi olması Çemişgezek, Pertek ve Mazgirt ilçelerine göre daha geç bir tarihe rastlar. Bu durum üzerinde ilçenin çok dağlık olmasının etkisi vardır. Ulaşım bakımından büyük merkezlere sapa kalması da yerleşim merkezi olmasını geciktirmiştir.

Anadolu'da en eski yerleşmelerin Mezolitik ve Paleolitik'e kadar indiği saptanmıştır. Ancak adı geçen devirlere ait yerleşmeler mağara yerleşmeleridir. Yani yapı kalıntıları yoktur. Anadolu'da kent yerleşmeleri Neolitik dönem ile başlar (Tuncel,1980,s:123).

M.S 5.ve 6.yy. Bizanslıların egemenliği döneminde ilçe yerleşim merkezi oldu. Tunceli ilinin diğer ilçeleri ile birlikte Nazımiye de Bizans, Arap, Moğollar, Selçuklular, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. 639 yılından sonra Arapların denetimine girmiştir. 850 yıllarına kadar Araplarla Bizanslıların arasındaki savaşlara Tunceli'nin diğer yöreleri gibi Nazımiye de sahne oldu.

1071 yılında Malazgirt savaşından sonra 1086 yılında ilçe Türklerin egemenliğine girdi.1228 yılında Anadolu Selçuklu sultanı Alaaddin Keykubat döneminde ise Anadolu Selçukluların egemenliğine girdi. 1318 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılmasıyla bu yörede bir takım beylikler ortaya çıkmaya başlamıştır. Tunceli yöresiyle beraber Nazımiye de Eretna Beyin eline geçti. 1473'de Fatih Sultan Mehmet döneminde Otlukbeli savaşından sonra Akkoyunlular'ın Tunceli yöresinden çıkarılmasıyla Osmanlı topraklarına katıldı (Uzunçarşılı,İ,H,S,s:200).

1514 yılında Çaldıran savaşından sonra Şah İsmail'i yenen Yavuz Sultan Selim Osmanlı egemenliğini güçlendirdi. Kanuni Sultan Süleyman devrinden sonra Tunceli'nin güney kısmında sancaklar kuruldu. Çemişgezek, Pertek ve Mazgirt, Pir Hüseyin oğulları tarafından yönetildi. 1600 –1800 yıllarına kadar olan dönemde Osmanlı Devleti'nin merkezi idaresinin gün geçtikçe gerilemesi nedeniyle bu yörede padişahlık denetimi olmayıp yörede beylikler hüküm

sürüyordu. Pülümür yöresindeki Şah Hüseyin oğulları ve Kığı yöresindeki Yazıcıoğulları yöreye zaman zaman hâkim oldular (Uzunçarşılı,İ,H,S,s:252).

Kızılkilise adıyla Hozat Mutasarrıflığına bağlı iken 1876 tarihinde ilçe yapılmıştır. 25 Aralık 1935 tarih ve 1885 sayılı kanun ile Tunceli Vilayetinin kurulmasıyla birlikte 4 Ocak 1936 tarihi itibarıyla Tunceli iline bağlanmıştır. 7 Şubat 1911 tarihinde zamanın kaymakamı Balıkesirli Mehmet Vehbi Bolat, padişahın yeni torunu Nazım Efendi'nin adını yaşatmak maksadıyla hükümete çektiği bir telgrafla ilçenin adının değiştirilmesi teklifinde bulunmuş bunun üzerine eski ad Kızılkilise olan ilçenin adı Nazımiye olarak değiştirilmiştir (Tunceli İl Yıllığı-2000).

1916 yılında Dersimde ayaklanmalar başlamış, kuzeyi Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Sonraki dönemlerde 1922 yılında Tunceli Dersim adıyla kısa süreli olarak il olmuştur. 1936 yılında 1885 sayılı kanunla Dersim adı Tunceli olarak değiştirilmiş ve Nazımiye ilçesi 4 Ocak 1936 tarihinde Tunceli iline bağlanmıştır. 1937 yılında Tunceli ili geçici olarak Elazığ'dan yönetilmiştir. 1947 yılında Nazımiye ile birlikte diğer ilçeler de merkezden yönetilmeye başlanmıştır. Nazımiye 1876 yılında ilçe olmuştur. İlçe merkezinde 1923 yılında kurulan Belediye teşkilatı mevcuttur (Yurt Ansklopedisi, s:7035).

4.2. Nazımiye İlçe Merkezinde Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler

4.2.1.Fiziki Faktörler

Bir bölgenin mesken şekilleri, o bölgenin iklim şartları, arazi tabiatı, ekonomik durumu ve nihayet o bölge halkının maddi ve sosyal durumuyla ilgilidir (Kalelioğlu, 1970, s:3,4).

Araştırma sahamızda yerleşmeyi etkileyen fiziki faktörlerin başında topografyanın etkisi göze çarpar. Araştırma sahasının kuzeybatısında bulunan Doğan Baba dağı kuzeydoğusunda bulunan Torun tepe ve güneybatısında bulunan Kule tepe yerleşmenin dağılışını etkilemiştir. Nüfus gibi yerleşmelerde yükselti faktöründen oldukça etkilenir. Hiç şüphesiz ki yükseltiye bağlı olarak değişen iklimatik faktörler de yerleşmeyi etkisi altına alır.

Araştırma sahamızda ve çevresinde, yükseltinin etkisiyle yerleşmeler dağlar arasındaki nispeten daha alçak yerlere kurulmuştur. Çevresinin dağlık oluşuna bağlı olarak ilçe merkezinde yerleşmenin toplu olduğu söylenebilir.

Araştırma sahamızda yerleşmelerin iklimatik şartlardan etkilendiğini görüyoruz. Yerleşmelerin çoğunda “bakı” faktörünün etkisiyle dağların güney kesimleri tercih edilmiştir. Nazımiye ilçe merkezinde yerleşmeyi etkileyen bir başka faktör ise hidrolojik özelliklerdir.

4.2.2. Beşeri Faktörler

Yerleşme sahamızda yerleşmeyi etkileyen faktörlerden biriside beşeri faktörlerdir.

Beşeri bir faktör olarak bu yerleşmeyi gerek kendine çekme gerekse ona şekil verme açısından yolun taşıdığı önem büyüktür (Dayan,1992,s:136–137).

Nazımiye ilçe merkezinde yerleşmeleri etkileyen beşeri faktörlerin en önemlisi terör olayları olmuştur. Dağlık ve sapa kalan sahalarda güvenliğin yeterli olmayışı yerleşmelerin ilçe merkezinde yoğunlaşmasını sağlamış ayrıca toplu karakter kazanmasında etkili olmuştur.

Araştırma sahasında ekonomik faaliyet kollarından hayvancılık ve tarım aktiviteleri, yerleşmelerin karakterini ve kuruluş yerini etkilemiştir. Yerleşmeleri etkileyen bir başka faktör ise geleneksel tutumlar ve akrabalık bağlarıdır. Aynı soydan olan kişiler imkânlar dâhilinde evle rini yan yana kurmaktadırlar. Ayrıca güvenlik ihtiyacı eski çağlardan beri yerleşmeyi etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Güvenlik sebebiyle dağlık sahalarda kurulan evlerin daha bitişik bir şekilde kuruldukları görülür.

Yerleşmelerin dağılışını etkileyen bir başka faktör ulaşımıdır. Özellikle ulaşımın çok geliştiği yerlerde yerleşmeler ulaşımın bu avantajından faydalanarak yol boyu gelişme göstermişlerdir.

İnsanların kendi oluşturdukları kültür çevresinde yaşamaları, her çeşit yerleşmenin esasını vermiştir. Köyler ve şehirler, insanların yeryüzüne

ekledikleri uzun süreli, hatta devamlı yerleşme yerleridir. En geniş anlamıyla yerleşme (iskân) insanların oturduğu ve faydalandığı bölgedir (İzmir,1996, cilt-2,s:19).

Mesken ve meskenlerin bir araya toplanmalarıyla oluşan yerleşmeler köy, kasaba, şehir gibi belirli üniteler dışında mesken ile köy arasında intikal şekilleri olarak kabul edilen göçebe yahut sedanter bir takım iskân tiplerini de içine alan çok geniş bir kavram olup, tabiat, insan ve onun eserleri nden müteşekkil eden bir mekân parçasıdır diye tanımlanabilir (Sergün,1975 , s:42).

Evler yahut daha geniş bir deyimle barınaklar ve bunların meydana getirdiği köy kasaba ve şehirler yeryüzünde insan hayat ve faaliyetlerinin dayanak noktaları ve bu hayat ve faaliyetin en karakteristik en göze çarpan olaylarıdır (Tanoğlu,1969,s:211)

İnsan ile doğal çevre arasında sıkı bir ilişki vardır ve insan eliyle kurulan her türlü yerleşme az çok doğal çevreden izler taşır. Yine yerleşmenin her türü insan ihtiyacına cevap verme amacıyla kurulur ve bütün yerleşmeler, fiziki ve sosyal faktörlere göre şekil kazanır. Zaman içinde fiziki ve sosyal faktörler değiştikçe yerleşmelerin şekli ve fonksiyonları da değişir. Yerleşmeler tarihsel süreç içinde her türlü olaydan etkilenebilir, varlıklarını koruyabilir ya da kaybolabilirler.

Esasen bir bölgede yaşayan nüfusu etkileyen faktörler ile yerleşmeyi etkileyen faktörlerin aynı şeyler olduklarını belirtebiliriz, Çünkü yerleşmelerin sürekliliği nüfusa bağlıdır ve nerede bir nüfus kitlesi varsa orada şu veya bu tarzda bir yerleşme şekli olmuştur (Doganay,H, 1994, s:43).

Beşeri coğrafyaya ait eski ana eserlerde, iskânın dağılmasının daha çok fiziki amillerle alakalı olduğu daha yeni araştırmalarda ise, fizik faktörlerle beraber, sosyal ve ekonomik faktörlerin de şekil almada hisseleri olduğu öne sürülmektedir. Fakat göze çarpan en açık taraf hemen her bir bölgede iskânın toplanma ve dağılmasında çok farklı sebeplerin rol oynadığıdır (Tunçdilek,1964,s:99).

Her yerleşme biriminin farklı görünümle kazanmasında rol oynayan faktörlerin birbirinden farklı olmasına karşılık, temelde yerleşmenin bulunduğu yerin tabiat şartları, sosyal ve ekonomik şartlar, tarihi olaylar, yerleşmelerin kuruluşunda, şeklinin değişmesinde, fiziki şartların statikliğine karşılık, yerleşmelerin var olmasında esas unsur insan olan toplulukları zaman içerisinde sosyal, ekonomik ve kültürel yönden devamlı bir değişiklik gösterir. Bu değişiklik ise yerleşme tip ve düzenine tesir edecek ve onların şekil ve karakter kazanmalarına sebep olur (Karaboran,1992,s:45,46).

Araştırma sahamızda sosyal ve ekonomik hayatın daha çok tarım ve hayvancılığa dayanıyor olmasına bağlı olarak yerleşmelerin bahçeli olmasına dikkat edilmiştir. Hayvancılık faaliyetlerinin biraz daha ilçe merkezi dışına kaydırılmasıyla birlikte yerleşmelerin dokusu az da olsa değişerek dağınık özellik göstermiştir.

"Münferit evler, köy, kasaba ve şehre kadar her yerleşme daima kendisinin kapladığı çok daha geniş bir saha kaplayan bir ekonomik faaliyet sahasına tekabül eder ve yerleşme noktaları, ekonomik faaliyet sahaları dâhilinde görülür. Yerleşme ve ekonomik faaliyet sahaları sebep ve mekân itibarıyla daima birbirine sıkı sıkıya bağlıdır" (Tanoğlu,1969,s:30).

Araştırma sahamızda tarımın yapıldığı yerlerde yerleşmeler bu ekonomik faaliyet tarzından etkilenmiştir. Tarımla uğraşan kişilerin bulunduğu sahalarda evler birbirinden biraz daha uzakta bulunur. Evlerin önünde bulunan bahçelerde meyve ağaçlarının dikimi ayrıca insanların evlerin önündeki bahçeleri bostan olarak kullanılıyor olması evlerin bitişik nizamda yapılışını engellemiştir.

"Ev çok çeşitli faktörlerin etkisinde kalan, şekil ve plan ile bu faktörlerden her birinin etkisini aksettiren çok karmaşık yeryüzü olayıdır. Köy evi üzerinde en büyük etkiyi yapan faktörler, kullanılan ve çevreden sağlanan malzeme, iklim, hayat tarzı yahut ziraat ekonomisi şekli ve nihayet korunma ihtiyacıdır. Bu faktörlerden başka insanın kendisi, gelenek ve göreneği, alışkanlıkları, kültürel, ekonomik ve teknik seviyesi de önemlidir" (Tanoğlu,1969,s:35).

Yerleşmelerin oluşmasında etkili olan faktörler vardır ve bunlara bağlı olarak yerleşmede mesken tipleri ve planları birbirinden farklı özellikler gösterir. Nazımiye ilçe merkezinde özellikle güvenlik ihtiyacı yerleşmeleri etkil emiş ve değiştirmiştir.

Araştırma sahamızda Cumhuriyet Mahallesi ve Hürriyet Mahallesi ilk kuruldukları günden itibaren toplu bir özellik göstermiştir. Diğer mahallelerde toplu olan yerleşmeler zaman içinde değişen sosyal ekonomik şartlara bağlı olarak dağınık özellik arz etmeye başlamışlardır.

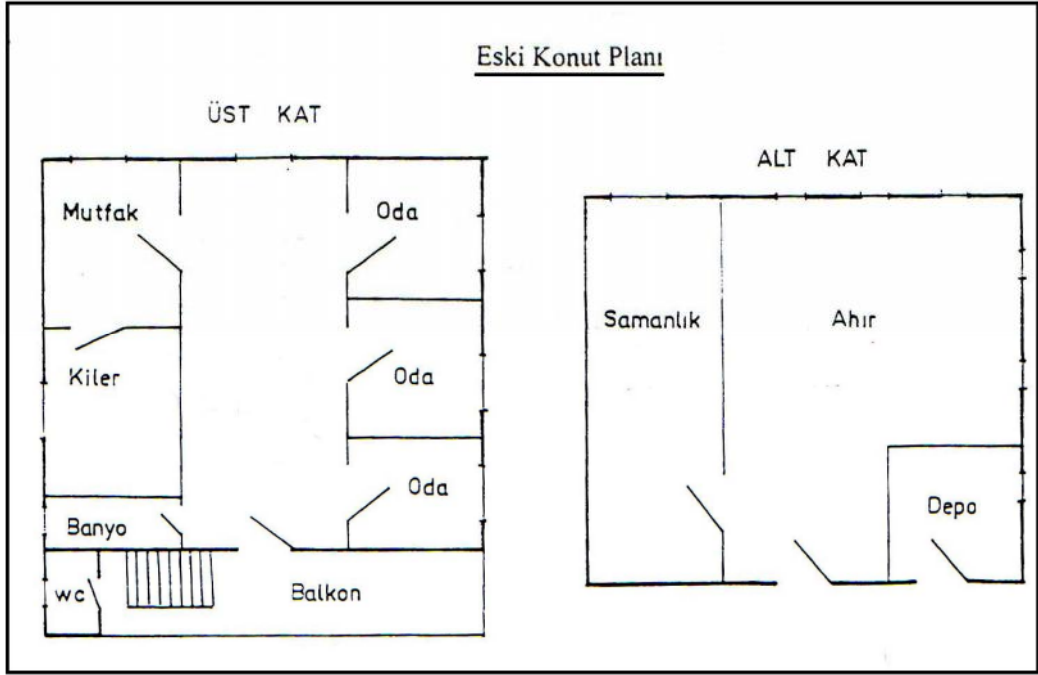
4.3. Meskenlerin Yapı Malzemesi ve İnşa Tarzı

Kış aylarının soğuk geçmesi ısıyı korumak bakımından duvarların kalın yapılmasına neden olmuştur ki, tüm Doğu Anadolu için tipik bir duvar şeklidir. Yine aynı sebeple pencere ve kapı boyutlarının küçük tutulduğu görülür (Dayan,1992,s:136–137).

Nazımiye ilçe merkezinde konutların yapımında taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılır. Doğal çevreden kolaylıkla elde edilebilen malzemeler inşa tarihi eskiye dayanan konutların çoğunda bir arada kullanılmıştır. Taş malzeme, konutun temel ve temele yakın kısmında, ahşap ve kerpiç ise "dolma" denilen tarzda duvar yapımında kullanılır. İlçe merkezinde bulunan 406 konutun % 20 kerpiç ve topraktan yapılmıştır. Konutların çatıları genellikle sac örtüyle kaplanmıştır. Düz damlı evler oldukça azdır. Bu durum üzerinde iklim şartlarının etkisi büyüktür. Kış aylarının kar yağışlı olması evlerin düz damlı yapılışını engellemiştir. Düz damlı ev yok denecek kadar azdır. Mevcut olan düz damlı evler ev sahipleri tarafından çatılı hale getirilmiştir. Kış mevsiminin sert geçtiği araştırma sahasında düz damlı evlerde insanlar "loğ" dedikleri yassı taş kütlesi ile damlarının akmasını engellemeye çalışm aktadırlar. Ancak oldukça zahmetli olan bu loğlama işi insanların çatılı ev tercih etmesine neden olmuştur. Düz damlı evlere daha çok Hürriyet mahallesinde rastlanır. Hürriyet mahallesinde eski evlerin ahır olarak kullanılıyor olması burada evlerin düz damlı olmasına etki etmiştir. Ancak araştırma sahamızda artık ahırlar bile düz damlı değil çatılı hale dönüşmüştür.

Yakın zamanda yapılan konutlarda ahşap ve kerpiç malzeme nadiren kullanılmakta harç olarak çimento ve kirecin kullanıldığı demir ve tuğla ile yapılmış konutlar dikkati çekmektedir. İnsanların betonarme evleri daha modern ve temiz buluyor olmaları inşa malzemesini değiştirmiştir. Yurt dışında yaşayan ve yaz dönemlerinde Nazımiye'ye gelen insanlar daha modern yapılar yaptırabilmekte inşa malzemesi için bütçe ayırabilmektedir. Ayrıca kış dönemini yurt dışında geçiren gurbetçiler evleriyle ilgilenemedikleri için daha dayanıklı inşa malzemeleri tercih etmektedirler. Kullanılamaz duruma gelen eski tip evlerin yerine modern inşa tarzıyla yapılan bu tip konutlar son yıllarda yaygınlaşmıştır. Özellikle Yeni mahalle, Kemal Tekin mahallesi yeni tip konutların bulunduğu yerlerdir.

Eski tip konutların çoğu iki katlıdır. Konutların bazılarında alt kat ahır ve samanlık, üst kat ise ikamet amacıyla kullanılır. Tarımsal ekonomik fonksiyonun şekillendirdiği bu konut tipi araştırma sahamızda bulunmaktadır. Araştırma alanımızda iki konut tipi bulunmaktadır. İlki taş ve ahşap malzemenin kullanıldığı ve plan olarak tek tip, zirai faaliyete göre şekillenmiş, genellikle iki katlı eski konutlar, ikinci tip konutlar ise modern inşa tarzıyla, demir ve tuğla kullanılarak yapılmış genellikle 3 katlı konutlardır. İkinci tip konutlarda genel olarak ekonomik fonksiyonlara göre şekillenmiştir. Ancak bu tip konutlarda ticari fonksiyona yönelik olarak binanın zemin katı iş yeri (dükkan) olarak tasarlanmıştır. Özellikle Cumhuriyet mahallesinde bu tip konutları görmemiz mümkündür. İdari sahaların Cumhuriyet mahallesinde olması bu durum üzerinde etkili olmuştur.

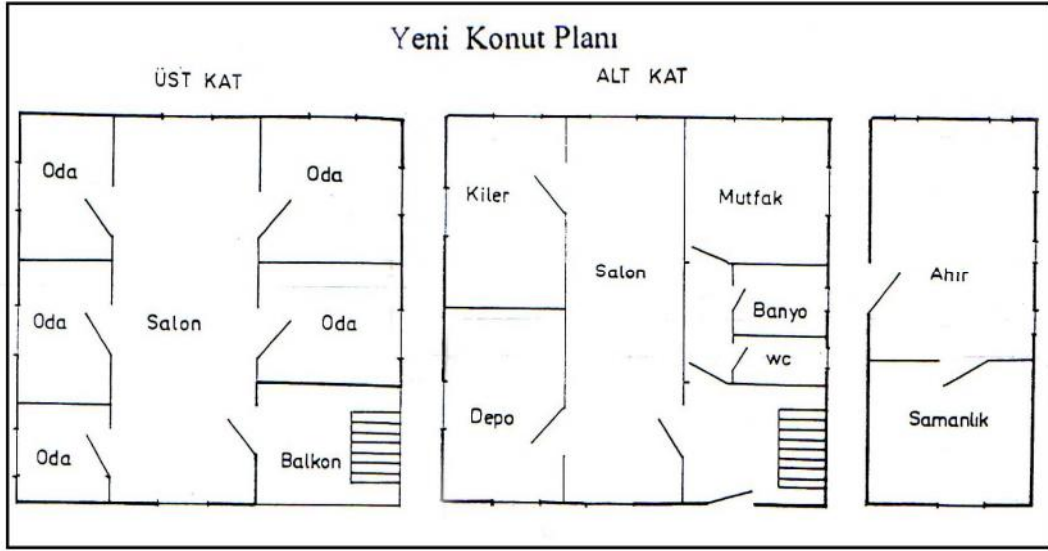

Şekil-10. Nazımiye İlçe Merkezinde Eski Tip Konut Planı Örneği

Tunceli İl Yıllığı 2000 verilerine göre, ilçe merkezinde bulunan 406 hanenin %80'i eski tip konutlardır. 2005 verilerine göre ise bu oran % 60'a kadar düşmüştür. Görüldüğü gibi bu tip konutların oranı son yıllarda yeni tip yapıların artışına bağlı olarak nisbi bir azalış gösterse de araştırma sahasında en çok görülen konutlar bu tiplerdir. Ev parselleri çok büyük değildir ve dar aralıklıdır. Evlerin planlarına bakıldığında çoğu iki katlı olan evlerin alt katında avlu, ahır, ambar damı ve çark, üst katında ise mutfak, misafir odası ve yatak odaları bulunmaktadır. Tuvalet genellikle dışarıdadır. Alt katla bağlantı ya bir merdiven ya da ayrı bir kapıdan sağlanır.

Yeni tip konutlara genelde resmi kurumların yoğunluk kazan dığı Cumhuriyet mahallesinde rastlanır. Kemal Tekin Mahallesi yeni tip konutların bulunduğu mahallelerdendir. Bundaki temel neden ise bu alanların yurt dışından gelenler tarafından satın alınarak inşa edilmesidir. Kamu binaları ve memur lojmanları yeni tip konutlardır. Son zamanlarda yerli halkın yaptığı konutlarda "yeni tip"tedir. Yeni tip konutlarda tuğla, demir, kireç, çimento, vs. inşaat malzemeleri kullanılmaktadır. Bu tip konutlar genellikle 3-4 katlıdır. Yeni tip

konutlar çoğunlukla doğal şartlar dikkate alınarak yapılmaktadır. Yaz sıcakları düşünülerek yeni tip evlerde balkon tercih edilmiştir genellikle. Yine daha çok kuzey-güney yönlü yapıldıkları dikkati çeker. Eski konutlarda tuvalet evin bahçesi veya bitişiğinde gözden uzak bir alanda yer alırken yeni konutlarda tuvalet evin içerisinde bulunmaktadır. Aynı şekilde banyo eski konutlarda bulunmazken yeni konutlarda banyo olarak ayrılan alanlar mevcuttur.

Şekil-11. Nazımiye İlçe Merkezinde Yeni Tip Konut Planı Örneği

İlçe merkezinde mahalleler açısından mesken tiplerine bakıldığında eski yapıların büyük kısmı İnönü mahallesinde ve Aşağı mahallede yoğunlaşmıştır. Cumhuriyet mahallesine bakıldığında eski konutların yanı sıra yeni konutların varlığı da dikkat çeker. Bu durum üzerinde bu alanın ticaret sahası olmasının etkisi vardır.

İnceleme alanında yer alan flişler içerisindeki fazla eğimli bölgeler ile yamaç eğiminin fazla olduğu alanlarda güvenli bir yerleşmenin sağlanabilmesi için bazı önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu önlemler şunlardır:

1. Eğiminin fazla olduğu yerlerde teraslama yapılmalı ve oluşacak evler mutlaka istinat duvarları ile desteklenmelidir.
2. Binalar yapılırken mevcut dere yataklarına fazla yanaşılmamalıdır.

3. Filişler içerisinde aşırı alterasyona maruz kalmış olan örtü tabaka kaldırılabilir oranda alındıktan sonra bina temelleri oturtulmalıdır.

4. Yüzey sularının yapılacak drenajlar vasıtasıyla tahliyesi yapılarak, temellere yapabileceği olumsuz etkiler bertaraf edilmelidir.

5. Binalarda derin temel tipleri tercih edilmelidir.

6. Atık sular foseptik çukurlarına değil kanalizasyon şebekelerine verilmelidir.

4.4. Nazımiye İlçe Merkezinin Fonksiyon Alanları

4.4.1. Konut Alanları

İnceleme alanımızdaki konut alanlarına baktığımızda konut alanlarında yaşayan nüfus 1475 kişidir. Meskenler arasında özellikle Cumhuriyet ve Hürriyet Mahallesinde konutlar birbirinden uzaktır. İdari alanların Cumhuriyet mahallesinde bulunması bu durumu etkilemiştir. Hürriyet Mahallesinde özellikle insanların bahçeli evler tercih etmeleri evlerin birbirinden uzakta yapılmasına etki etmiştir. Meskenlerin yoğunluk kazandığı mahalle Yukarı mahalledir. Afet konutları güvenlik sebebiyle boşaltılan köylerde insanların barınması için yapılmış prefabrik konutlardır. Araştırma sahamızda afet konutlarının bulunduğu yer İnönü mahallesidir. İnönü Mahallesi 33 haneden oluşmaktadır. Konut alanları Yukarı mahalle ve Kemal Tekin mahallesinde yoğunlaşmıştır. Hürriyet mahallesinde eski konutların var olmasında buranın ilk kurulan mahallelerden biri olması, bu mahallede yaşayanların büyük kısmını yaşlıların oluşturması ve yaşlı insanların uzun yıllardır yaşadıkları evlerden memnun olup değiştirmek istememeleri etkili olmuştur. Ayrıca yaz dönemini köyde geçiren insanlar evlerini değiştirmek için para harcamayı boş masraf olarak görmektedirler. Cumhuriyet mahallesi de kurulan ilk mahallelerden birisi ancak bu mahallede eski konutlardan çok yeni konutları görmek mümkündür. Cumhuriyet mahallesinin ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bir alan olması, yurt dışından gelenlerin burada modern yapılar oluşturması etkili olmuştur. Cumhuriyet mahallesinin merkezi bir alan olması iş ve ticaret sahalarının burada yoğunlaşması burada konut

fiyatlarını arttırmıştır. Kemal Tekin, Yukarı mahalle ve Yeni mahalle yeni konutların bulunduğu diğer mahallelerdir. Yeni gelişmekte olan yerler olması ve bu mahallelerde ev yapımına uygun sahalarn varlığı bu durumu açıklamaktadır.

Sosyal kültürel yapının hızla değiştiğı toplumda insanlar yeniliklere hızla ayak uydurmakta ve yeni yapılanmalar ortaya çıkmaktadır.

Yeni konutların yapımını etkileyen diğer bir husus ise ticari kazançtır. Şöyle ki inşa edilen konutlar ne kadar modern olursa değerleri o oranda artmaktadır. Özellikle son yıllarda Nazımiye ilçe merkezinde kira fiyatlarının artış göstermesi yeni konutların eski konutlara göre daha çok tercih edilmesiyle ilgilidir. Memur kesim tarafından tercih edilen yeni konutlar hızla artış göstermektedir.

4.4.2. İdari Alanlar

Bu başlık ile belirtilen kullanım alanları içine sağlık, eğitim, sosyal -kültürel ve yönetim fonksiyonlarına hâkim olduğu alanlar dâhil edilmiştir.

İdari alanların Nazımiye ilçe merkezindeki dağılışına bakacak olursak idari alanların tamamına yakını Cumhuriyet mahallesinde yer almaktadır. İlk yerleşmelerin burada kurulmasından dolayı idari alanlar Cumhuriyet mahallesinde toplanmıştır (Bkz. Harita-5).

İlçede yer alan resmi kurum alanları, Belediye, PTT, Hükümet Konağı, Emniyet Müdürlüğü, Askerlik Şubesi yapı tesislerinden oluşmaktadır. Sağlık alanları ise, 2 adet sağlık ocağından oluşmaktadır. Eğitim ve kültür alanları ise 1 yatılı ilköğretim, 1 anaokul, 1 ilköğretim, 1 lise ve bir halk eğitim merkezi mevcuttur. Yatılı ilköğretim bölge okulu 1937 yılında askeri kışla olarak inşa edilmiş,1938 yılında ilkokul,1949 yılında yatılı kız ilkokulu,1961 yılında temel eğitim yatılı bölge okulu,1983 yılında yatılı ilköğretim bölge okulu olarak hizmet vermiştir. Yatılı ilköğretim okulu daha önceki dönemlerde özellikle burada yatılı olarak kalan öğrencilerin güvenliği nedeniyle Cumhuriyet mahallesinde İlçe Emniyet Müdürlüğünün bitişiğinde bulunmakta iken 2005 yılı itibarı ile başka bir binaya taşınmıştır. İlçe Emniyet Müdürlüğünün ek bir binaya ihtiyaç duyması ve

bu nedenle yatılı ilköğretim binasının Emniyet Müdürlüğüne tahsis edilmesi okulun yerinin değiştirilmesinde etkili olmuştur . Ayrıca diğer ilçelerin birçoğunda yatılı ilköğretim okulları genellikle ilçe merkezinin dışında iken Nazımiye 'de yatılı ilköğretim ilçe merkezi içinde kalmıştır. Bunun temel nedeni ise yer şekillerinin de etkisiyle güvenliği sağlamanın zor olmasıdır.

Cumhuriyet mahallesinde 1 lise,1 ilköğretim,1 yatılı ilköğretim bulunur. Aşağı mahallede 1 anaokulu mevcuttur. Şehit Mehmet Çok programlı lisesi 1952 yılında Nazımiye ortaokulu adıyla tek katlı bir bina olarak eğitim öğretime açılmıştır.1972 yılında yeni bir binanın yapılmasıyla liseye dönüştürülmüş ve 1980 yılında Tunceli Alacık Köyünde şehit edilen J.Üsteğmen Mehmet Âlim'in adını almıştır. Kurtuluş ilköğretim okulu 1937 yılında 3 derslikli A blok olarak açılmış öğrenci sayısının artmasıyla derslik sayısı artırılarak B blok oluşturulmuştur. İlk etapta yer sorunu nedeniyle B blok Yukarı Mahallede kurulmuştur. Daha sonraki dönemde yer sorunu çözülmüş ve okulun B blok kısmı taşınmıştır. Yukarı Mahallede bulunan eski B blok anaokulu olarak kullanılmıştır. Şehit Mehmet Çok Programlı Lisesinde 8,Y.İ.B.O da 10,Kurtuluş ilköğretim okulunda 5 derslik mevcut olup B dersliği ihtiyaç olduğunda laboratuvar olarak kullanılmaktadır. Halk Eğitim Merkezinde 3,Ana okulda 2 derslik mevcuttur.

Şehit Mehmet Çok Programlı Lisede 1 ,Y.İ.B.O da 1,Kurtuluş ilköğretimde 1 laboratuvar bulunmaktadır. Y.İ.B.O da 1, Halk Eğitim merkezinde 1 adet atölye bulunmakta olup diğer okullarımızda mevcut değildir. Anaokulu hariç diğer okullarda arşiv mevcuttur. Hiç bir okulun spor salonu yoktur ve bu durum öğrencilerin fiziksel ve sosyal gelişimini engellemektedir. Özellikle kış aylarında Beden Eğitimi derslerinin işlenmesi çok güç olmakta ve sıkıntılar yaşanmaktadır. Y.İ.B.O iş eğitim atölyesinde 2 adet masa tenisi, Şehit Mehmet Çok Programlı Lisesinde 1 adet yeni düzenlenmiş kütüphane ve Halk Eğitim Merkezinde 1 adet çok amaçlı salon bulunmaktadır.

İlçe merkezinde İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yaygın eğitim faaliyetleri yürütülmekte ve çeşitli kurslar açılmaktadır. Eğitim ve öğretim faaliyetleri 1985 yılında kurulan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından

yürütülmektedir.1990 sonrası göç nedeniyle köy okullarının tümü kapanmıştır. Şu an ilçe merkezindeki 3 adet okul eğitime açıktır. 28 öğretmen, 5 idareci, 27 personel görev yapmaktadır. İlköğretim okullarında 588 ve lisede 89 öğrenci olmak üzere toplam 677 öğrenci öğrenim görmektedir.

Nazımiye Tunceli'nin diğer ilçeleri gibi okuma yazma oranı yüksek olan bir ilçedir. Sanayi kuruluşunun ve iş sahalarının olmayışı nedeniyle halk çocuklarını okutma yoluna gitmektedir. Okullar içinde kütüphane olarak kullanılan derslikler mevcut olmakla birlikte ilçe merkezinde Cumhuriyet mahallesinde bir halk kütüphanesi vardır. Halk kütüphanesinde 7010 adet kitap olup 2007 yılı içerisinde okuyucu sayısı 635 kişidir . İlçe merkezindeki bütün okul binaları kaloriferli olup aydınlatılması yeterlidir.

Sağlık Alanlarına bakıldığında biri faal olmayan 2 sağlık ocağı ve bir sağlık merkezi mevcuttur. Burada görev yapan hemşire ve doktorlar halkın sorunlarını çözmeye çalışmaktadır. Ancak çok gelişmiş sağlık kuruluşlarının olmayışı zaman zaman sorun olmaktadır. Acil hastalar Tunceli ve Elazığ Devlet hastanelerine sevk edilmektedir. Kış mevsiminin çetin geçmesi ve yolların çok iyi olmaması nedeniyle köylerle bağlantı kesilmekte buradaki hastalar askeriye'nin yardımıyla ilçe merkezine getirilmektedir. Sağlık Ocağı binası yetersiz olup iş bölümü açısından birtakım karışıklık ve aksaklıklara yol açmaktadır. Zaman içerisinde Sağlık ocağı binasında çatlaklar ve akmalar meydana gelmektedir. Bakıma ve onarıma ihtiyacı vardır.

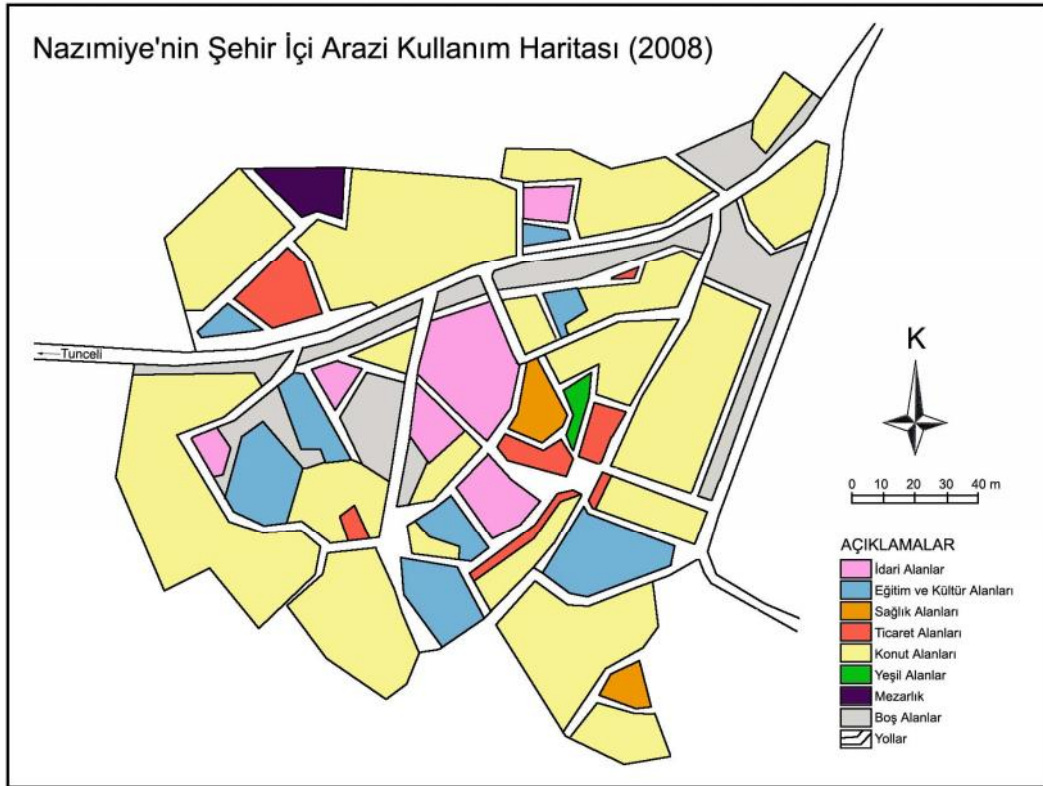
4.4.3. İş ve Ticaret Alanları

Bir yerleşmenin en önemli tarafını oluşturan ticaret alanları, aynı zamanda iktisadi faaliyet biçimi alması nedeniyle yerleşmenin en canlı en çekici kullanım alanını oluşturur. İlçe merkezindeki ticaret alanları, Nazımiye Belediye binası çevresinde bulunmaktadır.

Nazımiye ilçe merkezindeki ticari faaliyetler daha çok Cumhuriyet mahallesinde toplanmıştır (Bkz. Harita-5). Ticaret faaliyetleri genellikle günlük ihtiyaçlara yönelik faaliyetleri içine almaktadır. İlçe merkezinde toptancı bulunmamakta ihtiyaçlar daha çok Tunceli il merkezinden sağlanmaktadır.

Bunun dışında süt ve süt ürünlerini alan ve günü birlik gelen toptancılar mevcuttur. İlçe merkezinde daha çok kahve, bakkal, berber gibi faaliyetleri sürdüren hizmet tesisleri bulunmaktadır. İlçe merkezinde 1 pastane, 4 kahvehane, 1 internet kafe, 1 lokanta bulunmaktadır. Günlük ihtiyaçlara yönelik ticaret yapan iş yerleri ticari ürünlerini Tunceli ve Elazığ'dan getirmektedirler. Tunceli'nin pahalı oluşu özellikle ürün getirme konusunda insanları Elazığ'a yöneltmiştir. Periyodik ihtiyaçlar üzerine ticaret yapan iş yerleri mallarını Elazığ'dan ya da İstanbul'dan getirmektedir.

Nazımiye ilçe merkezinde ticari kuruluşların tamamına yakın kısmı Cumhuriyet mahallesinde toplanmış durumdadır. Araştırma sahamızın merkezi kısmını oluşturan Tunceli Caddesi, Dereova caddesi ve bu caddelere açılan sokaklar ticari işletmelerin en yoğun olarak bulunduğu kesimdir. Bahsedilen cadde ve sokaklar dairesel bir alan oluşturur. Ticari sahalar etrafında eğitim alanlarını ve kültürel tesis alanlarını görmek mümkündür.

Harita-5. Nazımiye İlçe Merkezinde Şehir İçi Arazi Kullanımı

Eğitim sahalarının ve sosyal kültürel tesislerin ticaret sahalarına yakın olması buradaki ticari faaliyetleri hiç kuşkusuz canlandırmaktadır.

Tunceli Caddesi İlçe merkezinin en önemli ticari sahasıdır. Ve iş yerlerinin birçoğu bu cadde üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu cadde üzerinde 2 tane periyodik, 4 tane günlük ve 1 tane uzun vadeli toplam 7 tane perakende ticaretle uğraşan iş yeri bulunmaktadır. Kemal Tekin mahallesine kadar uzanan Tunceli Caddesi üzerinde 1 yedek parçacı, 1 yazıhane, 1 marangoz bulunur. Cumhuriyet mahallesinde 1 lokanta, 1 internet kafe, 3 kahvehane vardır.

Dereova Caddesi Tunceli Caddesi kadar hareketli bir iş ve ticaret sahası olmasa da az miktarda da olsa ticari açıdan faal olduğunu söyleyebiliriz. Dereova Caddesi üzerinde 1 fırın, 1 berber, 1 kırtasiye ve 1 kahvehane bulunur. Dereova caddesinde 4 iş yerinin faaliyet gösterdiğini söyleyebiliriz. İş ve ticari sahalar açısından ilçe merkezinin diğer mahalleleri gelişme gösterememiştir. İlçe merkezinde herhangi bir sinema ve tiyatro salonu bulunmamaktadır.

İlçede ticaret faaliyetlerinin gelişmemesi üzerinde gerek ilçenin gelişmiş merkezlere uzak olması ve gerekse de bu gelişmiş merkezlerle ulaşım imkânlarının olmaması etkilidir.

4.4.4. Yeşil Alanlar, Parklar, Spor Alanları ve Mezarlıklar

Araştırma sahamız olan Nazımiye ilçe merkezinde, imar planında, konut alanları arasında park oyun alanları ve çocuk bahçesi alanları ayrılmıştır. Ancak bu alanlar henüz faaliyete geçirilememiştir. Cumhuriyet mahallesinde halkın önemli uğrak yerlerinden olan bir park alanı mevcuttur. İlçe merkezinin önemli yeşil sahalarından biri olan bu park alanı aynı zamanda düğün, nişan gibi faaliyetlerin yürütüldüğü bir çay bahçesi (düğün salonu) olarak da kullanılmaktadır. Ticari geliri olan bu çay bahçesinin araştırma sahası için önemli bir yeşil alan teşkil etmesinden dolayı bu başlık altında ele alınmıştır.

Yeni mahalle, Cumhuriyet mahallesi ve Yukarı mahalle de bulunan sahalar insanlar için önemli seyir alanlarını oluşturmaktadır. Yukarı mahallesinde bir mezarlık alanı bulunmakta bu mezarlık çevresi, ilçe merkezinin

önemli yeşil sahasını oluşturmaktadır. Aşağı mahallenin kuzeyinde piknik alanının oluşturulması düşünülmekte yine mevcut mezarlık alanının çevresinin ağaçlandırılarak yeşil alanların artırılması planlanmaktadır.

Ayrıca ilçe merkezinin güneyinde 1 adet spor alanı önerilmiştir. İnönü mahallesinde bulunan afet evlerinin batısında da spor alanının yapılışı önerilmiştir. Yapılması planlanan 250 kişilik spor salonunun yapımı için gerekli bütçenin ayrılmamış olması bu spor salonunun yapımının ertelenmesine neden olmuştur. Sosyal-kültürel tesislerin ve yeşil sahaların yapılması için önemli girişimler mevcuttur. Bu durumun temelinde araştırma sahasında yaşayan insanların sosyal aktivitelerden mahrum kalmasını engellemek vardır. Ayrıca ticari bir amaç güdüldüğü de söylenebilir. Şöyle ki 2003 yılından itibaren gerçekleştirilen ve geleneksel hale getirilen Munzur Festivali ile birlikte sadece Tunceli il merkezi değil; aynı zamanda ilçelerde de ticari faaliyetler canlanmıştır. Festival bünyesinde gerçekleştirilen etkinlikler gün içinde ilçelerde akşam saatlerinden itibaren ise il merkezine taşınmaktadır. Bundan dolayı ilçe merkezleri gelen insanların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmeye çalışılmıştır. İnsanların oturup dinlenebileceği alanların son dönemlerde artmış olması bundandır.

Ayrıca yurt dışından gelen kişilerin özellikle yaşlıların kendi memleketlerine yatırım yapma istekleri ile ortaya çıkmış birtakım çalışmalar mevcuttur. Çeşitli paralar karşılığı ilçe merkezinde bulunan mezarlık sahanın etrafı tel örgüyle çevrilmiş ve etrafı ağaçlandırılmıştır .

5. NAZİMİYE İLÇE MERKEZİNDE EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

5.1. Nazımiye İlçe Merkezinde Ekonomik Faaliyetleri Etkileyen Faktörler

5.1.1. Fiziki Faktörler

Nazımiye İlçe Merkezindeki ekonomik faaliyetleri şekillendiren başlıca faktör ilçenin fiziki özellikleridir. Bu fiziki özelliklerin başında yer şekilleri gelir. İlçe oldukça dağlık ve engebeli bir özellik arz eder. Bu yer şekilleri özelliğine bağlı olarak ekonomik faaliyetler daha çok tarım ve hayvancılık yönünde şekillenmiştir. Yer şekillerinin dağlık ve engebeli oluşu ilçe genelinde ve ilçe merkezinde ekonomik faaliyetin karakterini etkilemiştir. İlçe merkezinin güneybatısında Kule tepe kuzeybatısında Doğanbaba Dağı ve kuzeydoğusunda bulunan Torun tepe ilçe merkezinde tarımsal faaliyetleri kısıtlamış tarım alanlarını sınırlandırmıştır. Ancak bunun yanı sıra hayvancılık faaliyetlerinin özellikle bu dağlık sahalarda artış gösterdiği görülmektedir.

Yer şekilleri ilçede turizm açısından doğal bir güzellik alanı teşkil eder. Aynı durum ilçe merkezi için de geçerlidir. İlçe merkezinin doğusunda önemli seyir alanları mevcuttur ancak yeterli yatırımın ve alt yapının olmaması bu avantajın yeterince kullanılmasına engel teşkil eder. Özellikle Cumhuriyet mahallesinin doğusundaki seyir alanları oldukça güzel bir görünüm sergilemektedir. Ayrıca yer şekilleri ilçede ulaşımın yeterince gelişmesini engellemiştir. Ulaşımın yeterince gelişmemiş olması ekonomik faaliyetleri kısıtlamıştır.

Nazımiye ilçe merkezinde ekonomik faaliyetleri etkileyen diğer bir özellik iklimdir. İklim elemanlarından özellikle sıcaklık ve yağış koşulları önemli etkiye sahiptir. Sıcaklık yaz döneminde tarımsal faaliyetler açısından olumludur ancak kış sıcaklık değerleri oldukça düşüktür. Bu düşük sıcaklık değerleri gerek tarım gerek hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir. Kış mevsiminde sıcaklık 0° C nin altına düşer bu nedenle ilçede kış dönemi yaz dönemine göre ekonomik faaliyet açısından çok verimli geçmez.

Yağış değerlerine bakıldığında yazların kurak geçtiği görülür. Yağışlar genellikle sonbaharda artar ve kışın önemli bir seviyeye ulaşır. Kış mevsiminde yağışın türü genellikle kardır. İlkbahar yağışlarına bakıldığında yağış türünün yağmur olduğu görülür. Bu yağış özellikleri ilçede merkezindeki tarım ve hayvancılık faaliyetlerini etkiler.

İlçe merkezinde küçükbaş hayvancılık faaliyetleri mera hayvancılığı şeklindedir ancak kış mevsiminin uzun olması nedeniyle hayvanlar bu mevsimde ahırda beslenmekte, bu uzun süren kış mevsiminde genelde yazın bolca ekilen veya satın alınan yem bitkileri hayvanlara yedirilmekte bu da maliyeti arttırarak besi hayvancılığının yapılmasına sebep olmaktadır.

Yine yağış ve sıcaklık koşulları ilçe merkezinde zaten az olan sanayi faaliyetlerini son derece sınırlamıştır. Mesela yapılan inşaat faaliyetleri 4 -5 ay sürmekte geri kalan zamanda yapım faaliyetleri durmaktadır. Yine bu şartlar hizmet faaliyetlerini etkilemekte ayrıca ulaşımı olumsuz etkileyerek ekonomik faaliyetleri kısıtlamaktadır. Ancak yer şekilleri ve kar yağışı gerekli koşullar sağlanırsa kış sporlarının gelişme göstermesini sağlayabilir. Ayrıca ilçe merkezinden köylere avlanmaya giden avcılar için yer şekilleri olumluluk arz eder.

5.1.2. Beşeri Faktörler

Nazımiye ilçe merkezinde beşeri faktörlerin en önemlisi şüphesiz terör olaylarıdır. Terör olaylarının etkisiyle çevre köyler boşaltılmış bu da ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Özellikle 1994 yılında güvenlik sebebiyle köyler boşaltılmış insanlar evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu göç önce köyden ilçe merkezine daha sonra maddi durumu iyi olanların ilçeden başta İstanbul olmak üzere Tunceli il merkezine, Elazığ, İzmir, Adana, Mersin gibi illere göç etmişlerdir.

Bu göçler sırasında ilçe merkezine göç edenler için yeterli istihdam sağlanamamıştır. Göç edenler için prefabrik konutlar inşa edilmiştir. Bu alanlarda insanlar barınamayınca ilçe dışına göç etmişlerdir. İşte bu olaylar

sonucunda ilçede sosyal yaşam tarzında ve ekonomik faaliyet tarzında değişimler meydana gelmiştir.

Terör olayları önemli bir ekonomik faaliyet olan turizm faaliyetle rini de engellemektedir. Ekonomik faaliyetler üzerinde etkili olan diğer beşeri etmen ürünleri pazarlayacak bir pazarın olmayışıdır. Özellikle süt ve süt ürünlerinin erken bozulması göz önünde bulundurulursa Pazar yerinin olmayışı büyük sıkıntı yaratmaktadır.

5.2. Nazımiye İlçe Merkezinde Tarım

5.2.1. Bitkisel Üretim

Araştırma alanımız ve çevresinde arazinin büyük bölümü dağlar, ormanlar ve meşeliklerden ibarettir. Bu nedenle arazinin büyük bölümü ziraate uygun değildir. (Yılmazçelik,1999,s:129)

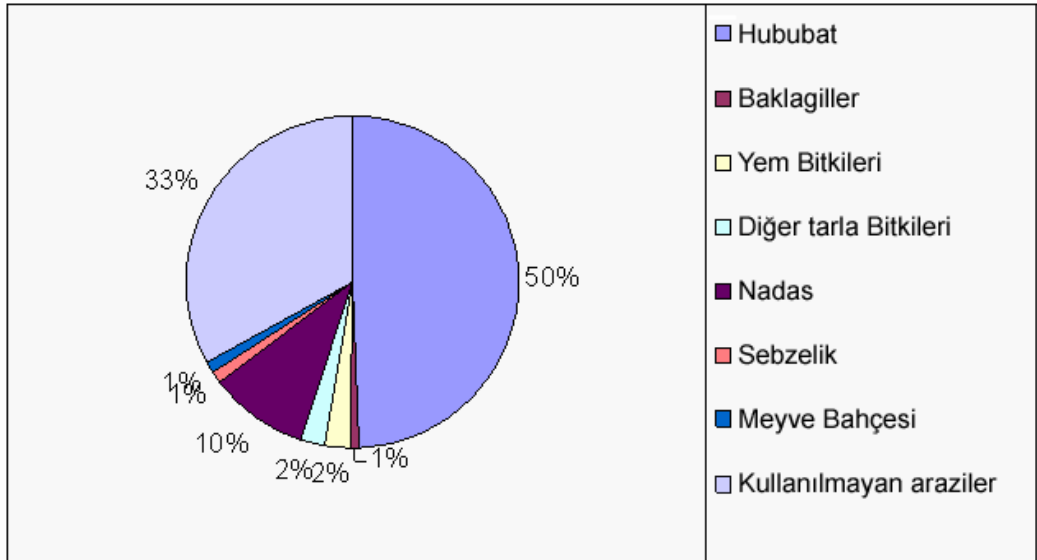
Araştırma sahamızda kuru tarım yaygındır. Ürün çeşidini belirleyen başlıca iki etken vardır. Bunların ilki yüzey şekilleri ikincisi ise su durumudur. Araştırma sahamızda tarım yapılabilecek alanların çok büyük bölümü tarla tarımına ayrılmıştır. Tarla tarımına ayrılmış alanların %40'ı nadasa ayrılmıştır. Tarım yapılan alanların %90'ında tahıl üretimi geri kalan % 10 'luk kısmında sebze ve yem bitkileri üretilmektedir.

Nazımiye ilçesinin toplam tarımsal arazisi 4800 ha dır. Bu arazilerin %50 si 2426 (ha), kullanılmayan arazi durumundadır. Nazımiye de nadas toprakları da 1600 ha gibi önemli bir orandadır. İklim şartları ve sulu tarımın yapılmayışı ve 1. sınıf arazinin azlığından dolayı nadas olayı yaygındır.700 ha bir alanda ilçe merkezinde 100 ha alanda hububat yetiştirilmektedir. Buğday 70 ha (17 ton) Arpa 20 ha (4.5 ton) Fasulye 10 ha (3.5) ton elde edilmektedir. Sanayi bitkileri yetiştirilmemektedir. Yem bitkileri fiğ 20 ha (15 ton) elde edilmektedir. Başlıca yetiştirilen meyveler armut. Elma, Erik, kiraz, Vişne, dut ve cevizdir. İlçe tarım müdürlüğü verilerine göre araştırma sahamızda 750 kök meyve ağacından 350 kökünü ceviz 100 kökünü armut 100 kök kadarını dut geriye kalanını elma, erik, kiraz ve vişne ağaçları oluşturur.

Tablo-11. Tarımsal Arazilerin Kullanım Duru mu (2005)

Tarımsal Ürünleri	Nazımiye İlçesi (ha)	İlçe Merkezi (ha)	%
Hububat	700	200	50
Baklagiller	8	3	1
Yem Bitkileri	33	10	2
Diğer tarla bitkileri	19	9	2
Nadas	1600	40	10
Sebzelik	5	4	1
Meyve bahçesi	13	5	1
Kullanılmayan tarla arsaları	2426	133	33
Toplam	4804	404	100

Kaynak: Tunceli İl Tarım Müdürlüğü Verileri (2005)

Şekil-12. Tarımsal Arazilerin Kullanım Durumu Grafiği

Araştırma sahamızdaki arazi de buğday, arpa gibi tahıllara rastlanır. Bu

tahıl ürünlerinin araştırma sahasında yetiştirilmesi daha çok coğrafi nedenlere bağlanmaktadır. Zira tahıllar sahanın özelliklerine daha kolay uyum sağlayabilmektedir. Saha ikliminin yarı kurak olması, yaz kuraklığı, sulama yetersizliği tahıl tarımını ön plana çıkarmıştır. Bu sebepten dolayı tahıl tarımı yapılan bu sahalar birkaç yılda bir nadasa bırakılmaktadır. Buğday sulanmayan tarım alanlarının vazgeçilmez ürünlerinden biridir. Ayrıca buğdayın temel besin maddesi olması nedeniyle ve arpanın da kolay yetişiyor olması ve hayvancılık faaliyetindeki önemi dolayısıyla tercih edildiği görülür. Nazımiye ilçe merkezinde başlıca baklagiller fasulye ve nohuttur. Ayrıca yem bitkilerinden yoncada yetiştirilir. Fiğ en çok üretilen ürünlerden biridir. Baklagil ekimini etkileyen önemli faktörlerin başında bu ürünlerden elde edilen samanın hayvancılık faaliyetinde kullanılmasıdır. Araştırma sahamızda sulama'nın yetersizliği nedeniyle sebzeçilik sınırlı yerlerde yapılmaktadır. Üretilen sebze ticari olmayıp daha çok kişilerin ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Yetiştirilen başlıca sebzeler domates, patlıcan, biber ve salatalıktır. Sebze üretimi bazı ailelerde evlerin bitişiğindeki bahçede ki meyve ağaçları arasında yapılmaktadır. Sebze üretiminde en önemli özelliklerden biri çeşidin az olmasıdır. Bu durum üzerinde toprak yapısı, iklim yükselti gibi koşullar etkilidir. İklim şartlarının müsait olmaması nedeniyle seracılık yoktur gelişme gösterememiştir.

"Şüphesiz tarımda birim alanda verimi yükselten en önemli faktörlerden birisi de tarım faaliyetlerinin çeşitli aşamalarda ve kesimlerde amaca uygun tarım makinelerinin kullanılmasıdır" (Doğanay,1989,s:22)

Tarımda makineleşme kuşkusuz özel bir önem taşır. Makinenin insan gücü yerine 2 güç kaynağı olarak uygulanmasıdır ki sanayi devrimiyle geniş ölçüde mümkün olmuştur. "Ekim ve ürün kaldırma işleriyle ürünlerin değerlendirilmesi "işlerinde büyük ölçüde emek kazancı sağlanmıştır. Ayrıca geniş alanların ekilebilmesi tarımsal üretimde büyük artışlar sağlamıştır.

Araştırma sahamızda tarımda makine kullanımına baktığımızda makineli tarımın pek gelişmediğini söylemek mümkündür. Tarımda makine kullanımının az olması ilçenin ve ilçe merkezinin sahip olduğu yer şekillerinden kaynaklandığı söylenebilir. Arazinin küçük parçalara bölünmüş olması, arazinin

eğim derecesi ve yeteri kadar tarımsal araç gerecin olmayışı bu durum üzerinde etkili olmuştur. Tarımda makine kullanımı yer çeşitlerinin de etkisiyle genellikle ilçe merkezinin doğusunda ve güney kesimlerinde yoğunlaşmıştır. İlçe merkezinde tarımla uğraşan çiftçilerin hayvan gücünü kullanmayı tercih ettikleri de görülür. Yine bazı çiftçilerin günlükçü tuttukları ve bunu daha ekonomik buldukları söylenebilir. Tahıl ürünlerinin hasadında daha çok il merkezinden getirilen biçerdöverler çalıştırılmakta ve ürünlerin hasadı kısa zamanda tamamlanmaktadır.

İlçenin sahip olduğu tarımsal araç gereç sayısına bakacak olursak: 4 traktör, 8 römork, 5 pulluk, 3 sap döver, 3 ilaç makinesi vardır. Bu araç gereç varlığının yeterli olduğu söylenemez.

"Tarım kesiminde birim alan verimini yükseltici önemli etkenler arasında gübreleme ve münavebeli tarım metotları gelmektedir. Bilindiği gibi aynı toprağın her sene aralıksız olarak ekilmesi toprağın verimini azaltacağından bu toprakların verim değerini muhafaza edebilmek ancak gübreleme ya da münavebe usullerinin tatbiki ile mümkün olabilmektedir ." (Tanoğlu,1968,s:41)

Araştırma sahamızda ekstansif tarım yapılmaktadır. Günümüzde ekstansif tarım yapılan sahalardan yüksek verim beklemek boşuna bir çaba sayılmaktadır. Tarımsal verimlilik ancak tarımsal girdi kullanımının artırılması ve yaygınlaştırılması, teknoloji düzeyinin yükseltilmesi ile sağlanabilir ve bu yolla birim alandan daha çok ürün elde edilebilir. Araştırma sahamızda var olan tarım arazilerinde gübre kullanımı mevcuttur. Ancak yeterli kalitede ve oranda bir kullanım söz konusu değildir. Çiftçilerin bu konuda daha çok bilgilendirilmesi gerekmektedir. Sahada yapay gübrelerin yanı sıra doğal hayvan gübreleri de kullanılmaktadır. Çiftlik gübresi aynı sahalarda 2 yılda bir kullanılmaktadır. Diğer yandan ekim alanlarının büyük bölümünde nadas uygulanmaktadır. Özellikle gübre kullanımının sınırlı kaldığı alanlarda toprak bir yıl dinlenmeye bırakılmakta bu yolla toprağın su ve azot depolaması amaçlanmaktadır. Araştırma sahamızda gübre kullanımı uzun yıllardır devam etmekle birlikte son yıllarda gübre kullanımı çok artmış olmasına rağmen arazi kullanımında yanlışlıklar vardır. Yanlışlığın en belirgin şekli ise toprağın hangi gübreye ne kadar ihtiyacı

olduğu araştırılmadan herhangi bir gübrenin geleneksel olarak kullanılması tarım alanlarında beklenen verim artışını engellemektedir. Yine ekilen bitki türünün gübre ihtiyacına bakılmaksızın arazilerde gübre kullanılması o yılki mahsulde verimi düşürmektedir. Ayrıca hayvan gübrelerinin bir kısmının tezek olarak kullanılması toprağın ihtiyacı olan gübrenin azalmasına neden olmaktadır. Sulama sorununun önem kazandığı araştırma sahasında gübre kullanımı ve sulama ile verimi yükseltmek imkân dâhilindedir.

Tarım üretiminde uygulanmakta olan tekniklere göre ziraat sistemlerini iki gruba ayırmak mümkündür. Bunlar entansif tarım ve ekstantif tarım sistemleridir. Entansif tarım "Bilim ve teknolojinin desteklediği ekip dikme ve ekip biçme faaliyetlerinde birim alana, hayvan başına en yüksek verim alınan tarım sistemidir. Böyle bir sistemde en yüksek verimi sağlamak için bilimsel ve teknolojik yönden alınması gereken tüm tedbirler alınmıştır. Buna karşılık ekstantif tarım sistemi çağdaş bilim ve teknolojiden ya tamamen ya da kısmen alabilmiş bir sistemdir. Çoğunca üretime çağdaş bilim ve teknolojiden ya tamamen ya da kısmen alabilmiş bir sistemdir. Çoğunda üretime çağdaş metotlar egemendir." (Doğanay,1987,s:26).

Araştırma sahamızda ekstantif tarım yapılmaktadır. Tarımsal araç gereçlerin yetersiz oluşu, sulama sorunu, gübre kullanımının yetersiz oluşu ekstantif tarımın varlığını zorunlu kılmıştır. Entansif tarım Nazımiye ilçe merkezinin özellikle güneyinde kalan tarım sahalarında kendini gösterir. İlçe merkezinin güneyinde kalan tarım sahalarının daha düz olması makine kullanımını kolaylaştırmış, ayrıca sulamanın diğer alanlara göre daha iyi olması tarım faaliyetlerinin tam olmasa da entansif karakter kazanmasını sağlamıştır.

Tarımsal faaliyet bölgelerinin ekip dikme ve bağ-bahçe tarımı için kullanılan bölümüne tarla denir. Bu kavram dar anlamıyla ekilen bölgeler, geniş anlamıyla da her çeşit kültür bitkisinin yetiştirildiği bölgeleri ifade eder. Geniş anlamıyla düşünüldüğünde bağ-bahçe ve meyvelikler gibi tarım arazisi kullanış şekilleri de tarla kavramının kapsamına girmektedir (Doğanay,1987,s:27). Bağ bahçe alanlarının büyük kısmı Yeni mahalle de bulunmaktadır. Meyve bahçelerinden birkaç değişik ürün elde edilmektedir. Meyve ağaçlarının sınırları

arasında yonca çeşitli sebze ve hatta bazı yıllar buğday üretimi dahi yapılır. Bu tarım tipine “ara tarım” denir. İlçe merkezinde görülen tarım tiplerinden biri de polikültür tarım tipidir. Bu genellikle tarım toprakları az olan çiftçiler tarafından uygulanmakta olup aynı tarım işletmesinden birkaç ürünün birlikte veya ayrı ayrı parsellerde yetiştirildiği tarımsal faaliyet tipidir. Polikültür tarım şekline daha çok geçim tarımı yapan az topraklı çiftçilerin işletmesinde rastlanır. Tarım toprakları yetersiz olduğundan ihtiyaç duyulan bazı tarımsal ürünler aynı tarlalarda küçük parsellerde iç içe veya yan yana yetiştirilir. Halk arasında “bostan” adı verilen ve birçok ürünün bir arada olduğu tarımsal sahalara ilçe merkezinde Cumhuriyet Mahallesi dışında diğer mahallelerde küçükte olsa rastlanır. Cumhuriyet mahallesinin merkezi olması buranın daha çok ticaret sahalarına ayrılmış olması bu durum üzerinde etkilidir.

5.2.2. Hayvancılık

Hayvancılık çok yönlü bir ekonomik zenginlik kaynağıdır. Bu besleyici gıda maddelerinden bir grubun (et, süt, yumurta, bal, peynir) bu sahadan elde edilmesi yanında sağladığı endüstri hammaddeleri ile de sanayi faaliyetlerini de çok etkili bir şekilde etkilemektedir. Tekstil endüstrisinde yapağı, deri, kösele, süt ve süt mamulleri imalatına et sağlanması gibi çeşitli sanayi faaliyet alanları hayvansal endüstri hammaddelerini kullanmaktadır (Doğanay,1989,s:25).

Araştırma sahamızda en önemi ekonomik faaliyetlerden biri de hayvancılıktır. Hayvancılığın araştırma sahasındaki tarihçesi şüphesiz ki ilçe merkezinin kuruluş tarihiyle birlikte başlar. Yer şekillerinin dağlık engebeli oluşu, iklim koşulları ve sosyal-kültürel yapı hayvancılık faaliyetlerinin varlığını etkilemiştir. Küçükbaş hayvancılığın yanı sıra büyükbaş hayvancılıkta yapılmaktadır. Terör olaylarının artması can güvenliğinin olmaması nedeniyle hayvancılık faaliyetleri son yıllarda azalma göstermiş ancak zaman içinde uygulanan dönüş projesi hayvancılık faaliyetlerinin yeniden artmasını sağlamıştır.

Nazimiye ilçe merkezinde ilçe tarım müdürlüğünün yapmış olduğu destekleme faaliyetlerine bağlı olarak hayvancılık faaliyetleri artış göstermiştir. Ancak yapılan faaliyetlerin artışına rağmen üretim daha çok ailelerin ihtiyacını

karşılamaya yöneliktir. Süt ve süt ürünlerinin fazlası Tunceli merkeze götürülmekte ve burada satılmaktadır. Ayrıca çevre köylerden getirilen peynir, tereyağı, çökelek gibi ürünler ilçe merkezinde ve bazen de Tunceli il merkezinde satılmaktadır.

İlçe merkezinde hayvansal gıdaları ticari olarak değerlendirecek tesislerin olmayışı üreticileri Tunceli, Elazığ gibi şehir merkezlerinin pazarlarına yöneltmiştir. Gerekli tesislerin olmayışı sebebiyle üreticiler ilçe merkezine gelen tüccarlara bağımlı hale gelmiştir. Nazımiye ilçe merkezine gelen peynir tüccarlarının üretilen ürünleri satın alması buradaki insanlar için bir kazanç kaynağı oluşturur. Ancak bu tüccarların ürünleri çok ucuza alıyor olması üreticilerin mallarını ilçe merkezi dışında satmaya yöneltmiştir. Bu durum ekstra maliyet getirdiği için üreticiyi hayvanlardan ürün almak değil yetiştirdiği hayvanları belli bir süreden sonra satma yoluna götürmektedir. Bu durumum üretimin düşmesine neden olmaktadır.

Kümes hayvancılığı Nazımiye ilçe merkezi için önemli bir faaliyettir. Ancak yapılan kümes hayvancılığı ticari olmaktan çok ihtiyacı karşılamaya yöneliktir. Kümes hayvan sayısı 255'tir. Kümes hayvancılığı genellikle ailelerin kendilerinin ihtiyacını karşılamak için yaptığı faaliyetlerdendir ancak dönem dönem elde edilen fazla ürün Tunceli il merkezinde satılmaktadır. Kümes hayvancılığında köylerde daha çok tavuk, kaz gibi hayvanların beslendiği dikkati çekerken ilçe merkezinde hindi yetiştiriciliğinin artışı göze çarpar. Hindilerin özellikle Tunceli il merkezinde yüksek fiyatlara satılıyor olması bu artışa etki etmiştir. Hindi sayısı ilçe merkezinde yaklaşık olarak 25 civarındadır.

İlçe merkezinde kümes hayvancılığı geliştirilebilir ve bunun için çiftlikler kurmak isteyenlere özel krediler verilebilir. İlçe merkezinin batısında kümes hayvancılığı için ilçe tarım müdürlüğü tarafından yapılması planlanan ancak henüz hayata geçirilmemiş bir çiftlik projesi söz konusudur. Proje hayata geçirildiği takdirde kümes hayvancılığının ilçe merkezi için önemli bir ekonomik faaliyet olacağı kuşkusuzdur.

Balıkçılık faaliyeti gelişmemiştir. Araştırma sahamızda arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır. İlçe merkezinde 1040 kadar arı kovanı

bulunmaktadır. Ayrıca arıcılığı desteklemek amacıyla Tarım ilçe müdürlüğünün desteğiyle 32 Aileye 300 arılı kovan dağıtılmıştır. Araştırma sahasının yüksek ve engebeli oluşu ve bitki örtüsü bakımından arıcılığa uygun oluşu sebebiyle arıcılık faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir. Mevsimlik olarak bazı bölgelerden buraya arıcıların geldiği görülebilir. Nazımiye ilçe merkezinde arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır. İlçede genelde diğer illerden gelen arıcılar faaliyet göstermektedir. Burada yaşayan insanların arıcılık faaliyetini zahmetli bir uğraş olarak görüyor olması bu faaliyet türünün gelişimini engellemiştir. Ancak arıcılık özellikle son dönemlerde önemli bir ekonomik faaliyet olmuştur ve halk tarafından geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak arıcılık için uygun yerlerin güvenlik nedeniyle bu faaliyete yasaklanması arıcılık faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir. 2007 ilçe tarım müdürlüğü verilerine göre merkezde 1040 kovan bulunmaktadır. 2007 yılı içerisinde Nazımiye'de 31 arıcıya 54300 kg süzme bal karşılığı olan 32.580,00 TL destekleme ödenecektir.

Tablo-12. Nazımiye İlçesinde Hayvan Mevcutları

	koyun	keçi	inek	at	katır	eşek	tavuk	hindi	arı kovan
NAZİMİYE	1800	5350	2720	60	30	40	3500	100	4010
ilçe merkezi	110	855	245	5	2	6	2255	25	1040

Kaynak: Nazımiye İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri (2007)

Nazımiye ilçesinde kültür inek yoktur. Ancak yerli cins ırklara simental cinsi aşılama ile melez inek ırkı oluşturulmaktadır. Melez cins inek sayısında her geçen gün artmaktadır. Çünkü yerli ırk inekler dayanıklı ve az yem yemelerine karşılık et ve süt verimleri düşüktü. Et ve süt verimini artırmak için melez ırk oluşturulmaktadır.

Nazımiye ilçesinde ve ilçe merkezinde küçükbaş hayvancılık hem hayvancılık faaliyetleri içinde hem de diğer ekonomik faaliyetler içinde ilk sırayı almaktadır. Küçükbaş hayvancılıkta özellikle keçi ve ikinci sırada koyun önem

taşıır. Küçükbaş hayvancılığın yaygın olmasının sebebi mera alanlarının yaygın olması buradaki kısa boylu otlara küçükbaş hayvanların çene yapısının uygun olması ve bunların eğimli ve sarp araziye çok iyi uyum sağlamasıdır. Hayvancılık faaliyetlerine özellikle ilçe merkezinin nispeten daha dağlık olan doğu ve kuzey kesimlerinde rastlanır. Nazımiye ilçe merkezinde küçükbaş hayvan sayısı 965'tir. Küçükbaş hayvan sayısı içinde 855 keçi koyun ise 110 tanedir.

Nazımiye ilçe merkezinde büyükbaş hayvanlar içinde yerli sığır ilk sırayı alırken bunun yanında katır ve at mevcuttur. Yerli ırkı geliştirmek için ilçe merkezinde ilçe ziraat mühendisliğine bağlı bir çiftlikte damızlık hayvan beslenmekte ama bu çalışmalar yeterli olmamaktadır. İlçe tarım müdürlüğünce 2007 yılında suni tohumlama çalışmaları sonucunda 39 adet ineğe suni tohumlama (simental) yapılmış olup doğan buzağların tespiti yapılmakta ve buzağı başına 80 TL destekleme ödenmektedir. Bu çalışmalarla et ve süt üretiminin artırılması amaçlanmakta ve ırk ıslahı yapılmaktadır.

Büyükbaş hayvan sayısı ilçe merkezinde ilçe tarım müdürlüğü verilerine göre 250 tanedir. Bunlardan 245'i sığır ve 5'i attır. Koruyucu veteriner hekimlik hizmetlerinin sunulduğu ilçe merkezinde hayvansal verim ilçe geneline göre daha fazladır. İnceleme sahasımızda bulunan yerli ırk sığırlar et ve süt verimi düşük ama doğal koşullara tam uyum sağlamış türlerdir. Bu nedenle beslenmeleri kolaydır. Genel olarak ahırlar 15-20 m. uzunluğunda, 8-10m genişliğinde yapılmıştır. Ahırlar daha çok evlerin alt katlarında ya da bitişiğindedir. Ahırların evlere yakın yapılmasında güvenlik kaygısı etkili olmuştur. Terör olayları nedeniyle insanların uzakta bulunan hayvan barınaklarını koruyamaması önemli bir sebeptir. Ayrıca ahırların evlerin altında olması kışı sert geçen bu sahada evlerin daha erken ve kolay ısınmasını sağlamıştır. Ancak son yıllarda ahırların evlere yakın oluşu tercih edilen bir özellik olmaktan çıkmıştır. Çünkü evlerin alt katında bulunan ahırlar kötü kokmakta çeşitli hastalıklara neden olmakta ve pirelerin fazlaca artmasından dolayı rahatsızlık vermektedir.

Mevcut 24 köy ve ilçe merkezinde yapılan aşılama çalışmaları neticesinde ilkbahar döneminde 1175 büyükbaş hayvan aşılanmıştır. Sonbahar döneminde ise 400 adet büyükbaş hayvan aşılanmıştır. İlçe ve ilçe merkezinde 2007 yılı içerisinde 2500 büyük ve küçükbaş hayvan sağlık taramasından geçirilmiş olup her türlü hastalık ihbarı değerlendirilmiş ve sonuçlandırılmıştır.

İlçe Müdürlüğünde 1 veteriner sağlık teknisyeni, 1 ziraat mühendisi, 1 veteriner hekim, 2 veteriner sağlık teknisyeni, 1 ambar memuru, 1 teknisyen yardımcısı, ayrıca TAR-GEL projesi (tarımı geliştirme) kapsamında 1 ziraat mühendisi bulunmaktadır (İlçe-Tarım Müdürlüğü Verileri-2007).

5.3. Sanayi ve Ticaret

Nazımiye ilçe merkezinde sanayiye yönelik yatırım çalışmaları yok denecek kadar azdır. Sanayi tesisi olarak sayılabilecek genelde gıda alanına yönelik küçük çaplı fırın, pasta gibi imalathanelere, ayrıca 1 adet marangoz, 3 adet nalbur, 1 adet kaynakçı bulunmaktadır. İlçeye bağlı Dereova köyü yakınlarındaki Dereova şelalesi alabalık üretim tesisi mevcuttur. Bunlar dışındaki küçük birkaç tesis de yine ilçe merkezinde bulunur. Bu durum üzerindeki temel sebep güvenlidir. Küçük çaplı değirmen mevcuttur çok büyük çaplı olmayan bu değirmen ilçe merkezinde üretilen buğdayı un haline getirmek için kullanılır. İlçe merkezinde sanayi alanına yönelik yatırım yok denecek kadar azdır.

İlçe kırsal ticari açıdan, günlük ve periyodik ihtiyaçlar bakımından büyük ölçüde ilçe merkezine bağımlı iken ilçe merkezinde bulunmayan büyük ticaret grubundaki kimi ürünler için Tunceli ve Elazığ tercih edilmektedir.

Araştırma sahamızda günlük ticaret yapan iş yerleri, ticari ürünlerini Tunceli ve Elazığ'dan getirmektedir. Periyodik ihtiyaçlar üzerine ticaret yapan iş yerlerinin ürünlerini Tunceli, Elazığ'dan veya buradaki toptancılar aracılığıyla İstanbul'dan getirdikleri bilinmektedir.

Nazımiye ilçe merkezinde günlük ihtiyaçlara yönelik 4 bakkal, 2 market, 1 kasap, 1 fırın bulunur. Periyodik ihtiyaçlara yönelik olarak 1 tuhafiyeye, 2 kırtasiye, 1

fotoğrafçı,2 berber,1 ayakkabıcı bulunur. Uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik olarak 1 kaynakçı, 1 marangoz,3 nalbur,1 kaynakçı bulunmaktadır.

İlçe merkezinde tüm ticari üniteler mahallelerin merkez noktalarında ve yol üzerinde toplanmıştır. Cumhuriyet mahallesinde Tunceli Caddesi üzerinde 4 tane günlük ihtiyaçlara, 2 tane periyodik ihtiyaçlara,1 tane uzun vadeli ihtiyaçlara yönelik olmak üzere toplam 7 tane perakende ticaretle uğraşan iş yeri bulunmaktadır. Bunun dışında PTT binası, Ziraat bankası,1 lokanta,1 kahvehane,1 internet kafe burada bulunmaktadır.

Tunceli Caddesinde 1 tane yazıhane,1 tane yedek parçacı,1 tane marangoz faaliyet göstermektedir. Tunceli Caddesinde bulunan Hükümet Konağı, Belediye, PTT, İlçe Emniyet Müdürlüğü, Askerlik Şubesi gibi idari kuruluşların çevresinde bulunan 2-3 katlı konut alanlarının alt katları genellikle dükkân olarak kullanılmaktadır. İlçe merkezinin en işlek yeri olması itibariyle burada emlak fiyatlarının da oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Ticaretin çok gelişmemiş olmasına bağlı olarak ilçe merkezinde 1 tane banka vardır. Cumhuriyet mahallesinde bulunan Ziraat bankası ilçe merkezinde bulunan tek banka olma özelliği gösterir.

Kemal Tekin mahallesinden İnönü mahallesine kadar uzanan Dereova Caddesi ticari alanların azda olsa bulunduğu yerler arasındadır. Dereova caddesi üzerinde 1 fırın,1 berber,1 kırtasiye,1 kahvehane bulunur. Bu cadde üzerinde 4 işyeri ticari faaliyetini sürdürmektedir.

Aşağı mahallede Değirmendere caddesinde ticari işletme bulunmazken cadde idari ve sosyal fonksiyona sahiptir. Halk eğitim merkezi,1 anaokulu, Sağlık evi ve eski Hükümet konağı bu cadde üzerinde bulunur. Hükümet Konağı eskiden Değirmendere Caddesi üzerinde iken şimdi Cumhuriyet mahallesinde Tunceli Caddesi üzerindedir. Eski Hükümet Konağının çok küçük olması yerinin değişmesinde temel sebeptir.

Cumhuriyet mahallesinde 1 lise,1 ilköğretim,1 yatılı ilköğretim bulunur. Okulların Cumhuriyet mahallesindeki varlığı ticari faaliyetlere yansımıştır. Okulların varlığına bağlı olarak bu çevrede kırtasiye olduğu görülür. Yine

çağımızda gençlerin ve hatta çocukların internet tutkusu düşünülecek olursa okulların varlığına bağlı olarak internet kafelerin bu çevrede olduğu görülür. İlçe merkezinde 1 pastane vardır ve Cumhuriyet mahallesindedir.

5.4. Turizm

Nazımiye ilçe merkezinde turizm yeteri kadar gelişme gösterememiştir. Bu durum üzerinde yer şekilleri ve buna bağlı olarak ulaşımın gelişmemiş olması etkilidir. Terör olayları da turizm faaliyetlerini etkilemiştir. İlçe merkezinde tarihi eser niteliğinde bir eser bulunmamaktadır. İlçe merkezine uzaklığı 11 km uzaklıkta bulunan Dereova bucağında bulunan Gelin şelalesi ve çevresi turistik değerlere sahip olup gerekli tesislerden yoksundur. Kışın suları donan şelalede oluşan sarkıt ve dikitler eşsiz bir manzara meydana getirmektedir. Şelalenin çevresi çok dik ve eğimli olup bodur meşe ağaçları ile kaplıdır. Şelale ve çevresi doğal güzellikleriyle piknik, doğa yürüyüşü gibi günübirlik etkinlikler için önemli bir potansiyel taşımakla birlikte yakın çevresinde turizme ve rekreasyona yönelik başka kaynakların olmayışı, ulaşımın zor olması, arazinin çok eğimli olmasından dolayı bir takım tesislerin olmayışı bu alanların turizm açısından gelişimini engellemiştir.

Yine ilçe merkezine 9 km uzaklıkta bulunan Dallıbahçe bucağı sınırlarında bulunan Harik kaplıcası şifalı sulara sahip olup kaynaktaki sıcaklığı 39 derecedir. Harik kaplıcalarının bulunduğu sahada 1 tane konaklama tesisi vardır. Buradaki suyun romatizmal hastalıklara, kırık çıkık ve kadın hastalıklarına iyi geldiği bilinmektedir (Tunceli İl Yıllığı-2000). Ancak yeterli konaklama tesisi olmadığı için gelişme gösterememiştir. Gerekli tesislerin yapılması halinde çevre insanının sağlık açısından yararlanacağı bir yer haline gelebilir.

İlçe ve İlçe merkezi için önemli bir yer olan Düzgün Baba ziyareti halk için çok önemli bir ziyaret alanı oluşturmaktadır. Sadece ilçe ve ilçe merkezi için değil Tunceli ili içinde oldukça önemli olan bu ziyaret çok fazla kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Özellikle çocuğu olmayanların buraya adak adadığı ve kurban kestiği bilinmektedir. İlçenin güneyinde ilçe merkezine 15 km uzaklıkta olan Kıl köyü ile ilçe merkezine 7 km uzaklıkta bulunan Günlüce köyü sınırında

bulunan Düzgün Baba özellikle Munzur festivalinin düzenlendiği dönemlerde hareketli dönemler yaşar. Bunlar dışında ilçe merkezinde önemli seyir alanları bulunmakta ama gerekli yatırım yapılmadığı için gelişmemiştir.

5.2.5. Ulaşım

Nazımiye il merkezine 32 km uzaklıkta olan bir ilçedir. İnceleme sahamızda ulaşım bakıldığında ulaşımın çok fazla gelişme gösteremediğini görmekteyiz. Araştırma sahamızda sürekli çalışan tek yol Tunceli-Erzincan yolundan ayrılan Tunceli-Nazımiye karayoludur. Bu yol asfalttır. Bunun dışında Karakoçan ilçesine bir kara yolu vardır. Ancak bu yol kış mevsiminde ulaşım kapanmaktadır.

İlçenin birkaç köyü hariç tüm köylerine yol yapılmış olup yaz mevsiminde ulaşım sağlanır. Yollarının bir kısmının yeni yapılması, sanat yapılarının ve stabilizenin olmayışı, ilçenin dağlık olması ve kış mevsiminde kar temizleme araçlarının yetersiz oluşundan dolayı köylerle olan karayolu ulaşımı tamamen kapanmaktadır. Nazımiye-Tunceli yolunun ilçe merkezi ile Tunceli-Pülümür yolu arasındaki 13 km.lik kısmı kış mevsiminde zaman zaman ulaşım kapanmaktadır. Kış mevsiminde köylerde halk ihtiyaçlarını karşılamak için ilçeye kadar yürüyerek gelmekte ve büyük zorluklarla karşılaşılmaktadır.

İlçe merkezinden Tunceli'ye her gün 4 araç gitmekte ve yine 4 araç Tunceli il merkezinden ilçe merkezine gelmektedir. Cumhuriyet mahallesinde Tunceli Caddesinde ilçe merkezi ile il arasında yine ilçe merkeziyle köyler arasında ulaşımı sağlayan bir yazıhane bulunmaktadır. Köylerin birçoğunda ulaşımı sağlayan bir araç bulunmakta sabah ilçe merkezine gelen araç akşam belli bir saatte dönmektedir. Aynı güzergâh üzerinde bulunan aynı araçlar kullanılmaktadır. Özellikle okul dönemlerinde köylerden ilçe merkezine gelen öğrencilerin varlığı dolayısıyla araçlar birkaç kez sefer yapmaktadır.

İlçe merkezinde bulunan P.T.T hizmet binasında posta hizmetleri yürütülmektedir ve il merkezine bağlıdır. Otomatik telefon bağlantısı vardır. İl merkezine ve diğer illere telefon bağlantısı sağlanabilmektedir. İlçe merkezinde 808 kapasiteli Dereova bucağında 160, Dallıbahçe'de 144, kapasiteli telefon

santrali mevcut olup yöre halkı bu santraller aracılığı ile yurt içi ve yurt dışı haberleşmeyi sağlayabilmektedir. Ayrıca televizyon, radyo ve gazete ilçenin yararlandığı haberleşme aracıdır. Posta hizmetleri günlük verilmekte olup online sistem 2002 yılında faaliyete geçmiştir. Yer şekillerinin dağlık, engebeli oluşu ayrıca il merkezlerine sapa bir yerde bulunması nedeniyle ulaşım istenen seviyede gelişme gösterememiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tunceli ili yeryüzü şekilleri itibariyle güneyden kuzeye doğru yükseklik kazanan dağlık bir ilimizdir. İlde nüfus yeryüzü şekillerine göre dağılmıştır. Tunceli ili Türkiye'nin en fazla göç veren illerinden biridir. Nazımiye, Tunceli'ye en yakın ilçe olduğu halde yeryüzü şekillerinden dolayı yerleşmeye çok elverişli değildir. Tunceli ilinden dışarıya olan göçlerin önemli bir payını Nazımiye'deki göçler oluşturur.

Ekonomik açıdan geçimini sağlayamayan halk can güvenliğinin sağlanamamasıyla birlikte göçe mecbur hale gelmiştir. Terörün en fazla etkisi olduğu kırsalda ilçe merkezlerine ve diğer illere göçler yaşanmaktadır ve bu göçler son yıllarda artış göstermiştir.

Nazımiye ilçe merkezindeki tüm olay ve faaliyetler az veya çok doğrudan veya dolaylı terör olaylarının yarattığı olumsuz ortamdan etkilenebilir. Sosyal yaşam ve ekonomik faaliyetlerde bu olumsuzluklardan etkilenmiştir. İlçe için yapılabilecek en iyi faaliyet köye dönüşlerin desteklenmesidir. Boş köylere dönüşleri desteklemek ilçenin ekonomik faaliyetleri açısından önemli olacaktır. Ayrıca tarım sektöründe gerek hayvancılık gerek kültür bitkileri ekimindeki düşüş ancak insanların köylere yeniden dönmeleri ile mümkün olacaktır.

Nazımiye ilçe merkezinde hizmet sektöründe çalışanların oranı en fazladır. İlçe merkezinde ve merkeze yakın olan yerlerde tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Özellikle kümes hayvancılığı son yıllarda merkez için önemli ekonomik faaliyet olmuştur. Eğimin fazla olduğu yerlerde tarım alanlarının parçalı olmasına da bağlı olarak tarım faaliyetleri istenilen düzeyde değildir. Yetiştirilen tarım ürünlerinin seçiminde iklimin önemli bir payı vardır. Genelde soğuğa dayanıklı olan patates, fasulye, buğday, arpa ve yonca ekilir.

Araştırma sahasında tohum ıslahı, sulama ve gübreleme gibi etkinliklerin ve köylüye verilen tarımsal kredilerin artırılması gereklidir. Günümüz koşullarında tarımı geliştirmenin en önemli çözümü ilçe merkezini çevreleyen boş arazinin değerlendirilmesidir. Ayrıca hayvancılık faaliyetleri yeteri kadar desteklenmelidir. Meraların ıslahı yapılmalı ve hayvancılığa dayalı endüstri

kuruluşları geliştirilmelidir.

İlçe merkezinde ekonomi dışı bağımlıdır. Gıda maddeleri ve diğer sanayi maddeleri Tunceli, Elazığ ve diğer çevre illerden sağlanır. Sanayi alanında yapılacak iyileştirme faaliyetlerinin başın da süt ve süt ürünlerine dayalı tesislerin oluşturulması gelebilir. Eğer bölgede terör ortadan kalkar ve gerekli destek sağlanırsa sanayi ve hizmet sektöründe gelişme yaşanabilir.

Tunceli ve ilçeleri sağlık açısından faydalanılabilen termal kaynaklar yönünden de zengindir. Turizm açısından İlçenin sahip olduğu potansiyel değerlendirilmemektedir. İlçedeki doğal güzellikler, tatil ve dinlenme alanları, avcılık ve kış sporları imkânı kullanılabilirse ve bu amaçlara hizmet edebilecek kapasitede otel motel gibi tesislerin yapılması ilçe ekonomisini olumlu etkileyecektir. Bunun için hem yatırımların yapılması hem ulaşımın geliştirilmesi gereklidir.

2009 yılı için Nazımiye Belediyesinin Gerçekleştirmek İstedığı Projeler

1. Çöp depolama merkezi
2. Mezbahane yapılması
3. Açık Düğün Salonu yapılması
4. Foseptik Çukuru ve tesislerin yapılması
5. Garaj otopark yapımı
6. Park yapımı (çocuk parkı ve yeşil alan)
7. Yollarımızın asfalt yapılması
8. Kilitli parke yapılması
9. İlçemizin heyelanlı bölgelerine ağaç dikilmesi
10. İlçemizin altyapı tesislerinin yenilenmesi

Belediyenin bu çalışmaları gerçekleştirmesi durumunda hem evre düzenlemesinde iyileşmeler olacak hem de sosyal yaşantı daha da kolaylaşacaktır. Heyelanlı bölgelere ağaç dikilmesi projesiyle toprak kaybının önlenmesi kısmen mümkündür. İklım özelliklerinden dolayı yapılacak olan kilitli parke projesi oldukça faydalı olacaktır. Fo septik çukurunun yapılması şart çünkü kanalizasyon sisteminin çok kötü olduğunu söyleyebiliriz. Yeşil alan ve park yapımı halkın ve dışarıdan gidenlerin dinlenip rahatlayabileceği yerler olduğundan oldukça faydalı olacaktır.

FOTOĞRAFLAR

Foto-1. Nazimiye Belediye Binası

Foto-2. Nazimiye İlçe Merkezinde İş ve Ticaret Alanlarının Yoğunlaştığı Cumhuriyet Mahallesi Meydanı

Foto-3. Yukarı Mahallede Afet konutları ve Arka Planda Hamitbaba Dağı

Foto-4. Kemal Tekin Mahallesinden bir Görüntü

Foto-5. Aşağı Mahalleden Bir Görüntü

Foto-6. Cumhuriyet Mahallesindeki Yeni Yapılardan Bir Görünüm

Foto-7. İnönü Mahallesiinde Eski Tip Yapılardan Taş Evlere Bir Örnek

Foto-8. Yeni Mahallede Eski Tip Bir Ev

Foto-9. Eski Tip Yapılarda Örtü Sistemlerde Kullanılan Ağaç Malzeme

Foto-10. Düz Dam Yapılarda Sızmayı Önlemek İçin Kullanılan “Loğ”

Foto-11. Nazımiye'de Yeni Tip Yapı (Yukarı Mahalle)

Foto-12. :Cumhuriyet Mahallesinde Ticaret Alanları

Foto-13. Cumhuriyet Mahallesiindeki Yeşil Alanlardan Aile Çay Bahçesi

Foto-14. Yukarı Mahalleden Bir Görüntü

KAYNAKÇA

AFSHAR, F. A., 1965, Tunceli-Bingöl Bölgesi Jeolojisi, Maden Tetkik Ve Arama Dergisi, Sayı: 65, Sayfa 31-42, Ankara

AĞAR, K. Ö., 1940, Tunceli-Dersim Coğrafyası, Türkiye Basımevi, İstanbul,

AKKAYAN, T., 1979, *Göç ve Değişme*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. No: 2573, İstanbul,

AKGÜR, Z. G., 1997, Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları Kültür Eserleri Dizisi: 201, sayfa:62, Ankara

ATALAY, İ., 1994 *Türkiye Coğrafyası*, Ege Ün. Basımevi, 4.Baskı, İzmir,

BİLGİN, T., 1972, Munzur Dağları Doğu Kısımının Glasiyal ve Periglasiyal Morfolojisi, İstanbul,

CENGİZ, Y., 1985, Her Yönüyle Tunceli, Ünite Bilgisi Yayınları, İstanbul,

DARKOT, B., 1942, Tunceli Üzerine Coğrafi Görüşler, 3. Üniversite Haftası sayfa:114-128, İstanbul

DAYAN, E. , 1992, Tunceli ve Çevresi, A.Ü. Fen-Ed. Fak. Coğ. Bl. Erzurum, Doçentlik - Doktora Tezi

DENKER B., 1977 Yerleşme Coğrafyası, İst. Ün. Coğrafya. Enstitüsü Yay., No:93, İstanbul,

DOĞANAY, H., 1992, Coğrafya'da Metodoloji, Genel Metotlar ve Özel Öğretim Metotları, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Öğretmen Meslek Kitapları Dizisi, Yay. No: 187, İSTANBUL

DOĞANAY, H., 1994 Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitapevi, Ankara,

DOĞANAY, H.,1989 Türkiye Ekonomik Coğrafyası (Tarım, Hayvancılık Ve Ormancılık), Atatürk Ün. Fen-Edb. Fak. Yay. No:99, Coğ. Böl. Yay., No:7, Erzurum,

DOĞANAY, H., 1987, Ziraat Coğrafyası, Atatürk Ün. Fen -Edb. Fak. Coğrafya Böl. Ders Notları, Genişletilmiş İkinci Baskı, Erzurum,

EMİROĞLU, M.,1986, Elazığ İlinin Nüfus Özellikleri, Fırat Üniversitesi Coğrafya Sempozyumu, sayfa: 63-93, Elazığ

ERİNÇ, S.,1953, Doğu Anadolu Coğrafyası, İst. Ün. Coğ. Enst. Yay., No:15, İstanbul

GÜNER, B., 2000, Çemişgezek ilçe merkezinde (Tunceli) nüfus, yerleşme ve ekonomik faaliyetler, F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

İZBIRAK, R., 1992, Coğrafya Terimleri Sözlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi:157, İstanbul

KARABORAN, H. H., 1986, Şehir Coğrafyası ve Şehirsel Fonksiyonlar . F.Ü. Sosyal Bil. Derg., C:3, S:1, sayfa: 81-118, Elazığ.

KARABORAN, H. H., 1992, Türkiye Coğrafyasına Giriş, Fırat Ün. Fen -Edb. Fak. Coğrafya Bölümü, Ders Notları, Elazığ,

KARABORAN, H. H., 1992, Nüfus Coğrafyası, Fırat Ün. Fen -Edb. Fak. Coğrafya Bölümü, Ders Notları, Elazığ,

KALELİOĞLU, E., 1970, Gaziantep Yöresinde Yerleşme, Meskenler, Nüfus ve Ekonomik Faaliyetler, A.Ü. D.T. C. F. Dergisi, 28/3 -4, sayfa:39-98, Ankara

ÖNGÖR, S., 1961, Coğrafya Sözlüğü, İstanbul,

ÖZGÜR, E. M., 1993, Bilecik İlinde Nüfusun Dağılışı, Y oğunluğu ve Özellikleri, Türkiye Coğrafyası Dergisi, S:2, sayfa:201, Ankara

SARAÇOĞLU, H., 1961, Doğu Anadolu, İstanbul,

SERGÜN, Ü., 1975, Uluova (Beşeri Coğrafya Açısından Bir Araştırma) , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: 202 9, Coğrafya Enstitüsü Yayını No: 82, İstanbul

TANOĞLU, A., 1968, Ziraat Hayatı, İ.Ü.Yay., No:117, Coğrafya Enst. Yay., No:8 İstanbul,

TANOĞLU, A., 1969, Nüfus ve Yerleşme, İ.Ü. Yay., No:1183, İstanbul

TONBUL, S., 1990, Elazığ ve Çevresinin İklim Özellikleri ve Keban Barajı'nın Yöre İklimi Üzerine Etkileri, F.Ü. Coğrafya Sempozyumu, sayfa:275, Elazığ

TUNCEL, M., 1980, Türkiye'de Kent Yerleşmeleri Üzerine Toplu Bir Bakış, Coğ. Enst. Dergisi, Sayı: 123-160, İstanbul

TUNÇDİLEK, N.,1964, Türkiye İskân Coğrafyası-Kır İskânı (Köy Altı İskânı Şekilleri), İ.Ü. Edb. Fak. Yay., No:1283, Coğ. Enst. Yay., No:49, İstanbul

TURAN, O.,1980, Doğu Anadolu, Türk Devletleri Tarihi, İstanbul

UZUNÇARŞILI, İ.H.,1984, Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlular, Karakoyunlular Devleti, Ankara, s. 250

YILMAZÇELİK, İ.,1999, XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Dersim Sancağı, Çağ Ofset Matb., Elazığ,

YURT ANSİKLOPEDİSİ, 1984, İl il Türkiye: Dünü, Bugünü, Yarını, Cilt:10, Anadolu Yay. A.Ş., s. 7281 -7349, İstanbul

FAYDALANILAN RAPOR VE ENVANTERLER

D.İ.E. 1927-2000 Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, Ankara

DSİ. Şube Müdürlüğü Envanter Verileri, Tunceli, 2004

M.T.A. Genel Müdürlüğü Verileri, Ankara, 2002

Nazımiye İlçe Tarım Müdürlüğü Verileri, 2007

Tunceli Çevre Envanteri, 2005

Tunceli İl Yıllığı, 2000

Tunceli İl Meteoroloji Verileri, 2007

Tunceli İl Tarım Müdürlüğü Verileri, Master Planı Verileri, 2004

Tunceli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Envanter Verileri, 2004